

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті
Қылмыстық құқық және іс жүргізу кафедрасы

К.Б. Исмагулова
А.А. Куставлетов.

Кестелік альбом

КРИМИНАЛИСТИКА МЕН КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ТЕХНИКАНЫҢ
ЖАЛПЫ ТЕОРИЯСЫ

Оқу әдістемелік нұсқау

Қостанай, 2013

**ББК 67.52 (5Каз)
И 87**

Пікірарапшылар:

Каймульдинов Ерлан Ертаевич, заң ғылымның кандидаты, ҚР ІІО Қостанай академияның профессоры

Укин Сымбат Кенжебекович, заң ғылымының кандидаты, мемлекет және құқық теориясы және тарихы кафедрасының доцент

Турлубеков Батырхан Салимович, заң ғылымының кандидаты, қылмыстық құқық және іс жүргізу кафедрасының профессоры

Авторлар:

Исмагулова Кунсулу Биржановна, оқытушы, заң ғылымның магистры

Куставлетова Алия Аппазовна, аға оқытушы

И 87

Исмагулова К.Б., Куставлетова А.А.

Криминалистика мен криминалистикалық техниканың жалпы теориясы - Қостанай: А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ, 2013 – 49 б.

Оқу методикалық әдісіне криминалистиканың екі тарауы көрсетілген: криминалистиканың ортақ теориясының негізгі қағидалары және криминалистиканың техникасы. Криминалистиканың оқу методикалық әдістемесі арнайы заң ғылымын оқытатын институттарға арналған және криминалистиканың жалпы теориясына мен криминалистикалық техникаға көркем беретін кестелік кешеннен құрылған.

Заң мамандығында білім алатын студенттерге арналған; криминалистика мен қылмыстық іс жүргізу сабағынан жоғары заңи білімі бар оқытушылардың қатысуымен өткізуге болады.

ББК 67.52 (5Каз)

Хаттама №____, 20__ ж, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университетінің оқу әдістемелік кеңесімен бекітілген

Мазмұны

Кіріспе	4
1. Криминалистиканың жалпы теориясы	5
1.1 Криминалистиканың әдістері, пәні, жүйесі, мақсаттары	5
1.2 Криминалистикалық идентификация мен диагностиканың жалпы түсініктері және қолданбалы мағынасы	14
2. Криминалистикалық техника	21
1.3 Криминалистикалық техниканың жалпы жағдайы	21
1.4 Криминалистикалық фотография және бейне таспаға жазу негіздері	26
1.5 Криминалистикалық із тану (трасология)	28
1.6 Қару-жарақтарды криминалистикалық зерттеу, оқ дәрілер, қопарылғыш заттар, шұғыл заттар, қопарылғыш құрылымдар және оларды қолдану тәсілдері	33
1.7 Құжаттарды техникалық криминалистикалық әдістемелермен зерттеу	42
1.8 Криминалистикалық габидоскопия. Адамның сырт келбетін криминалистикалық зерттеу	45
1.9 Криминалистикалық есепке алулары	47
Қолданылған әдебиеттер тізімі	49

Кіріспе

Криминалистика – заңды ғылым, ол қылмыспен күресудің бірден бір жолы. Қылмыстың мағынасын түсіну оңайға соқпас. Сондықтан да криминалистика тергеушілерге, судьяларға, криминалистикалық эксперттерге айғақталған, ашылған дәлме дәл дәлелдемелерін дұрыс ашып көрсетеді. Қазіргі жана шарттарда профессионализмнің өсуі, өте қиын қылмыстарды ашуда криминалистиканың қажет екенін белгілі болады.

Криминалистика – динамикалық даму ғылымы. Оның басты мақсаты тергеу іс әрекеттерін айғақтау, соттық практикада соттық іс жүргізуде криминалистикалық эксперттердің дұрыс шешім қабылдауына жәрдем ету.

Криминалистика - динамикалық дамитын ғылым. Негізгі оның есебі тергеу, тиімді құралдардағы экспорттық - криминалистика және сот тәжірибесі және қызмет әдістері керекті қажеттікті қанағаттандыру қылмыстық сот ісін жүргізудің есептерінің шешімінде болып табылады. Тәжірибенің барлық бағалысын ерекшелеп жетілдіреді қылмыстылықпен күрестіғана емес, кең және творчестволық табиғи мәліметтерді пайдаланады - қылмыстық істердің тергеуге және сот қарастыруы бойынша криминалистика құралдары, қабылдаулар және қызметтің әдістерінің өңдеуінің жанында техникалық тағы басқа ғылымдары да криминалистика мақсат бұл. Тінтілген қылмыс туралы сенімді және нақты дәлел және басқа криминалистика мағыналы мәліметін салдар және соттың қамтамасыз етулері істегі криминалистика бұл мүмкіндікте үнемі өседі.

Осы оқу-әдістемелік оқу құралы заң мекемелері үшін "криминалистика" курстің типті программасымен сәйкес дайындалған және екі бөлім мысал келтінетін схемалардың кешенінде болады: криминалистиканың ортақ теориясы және криминалистика техникасының негізгі ережелері.

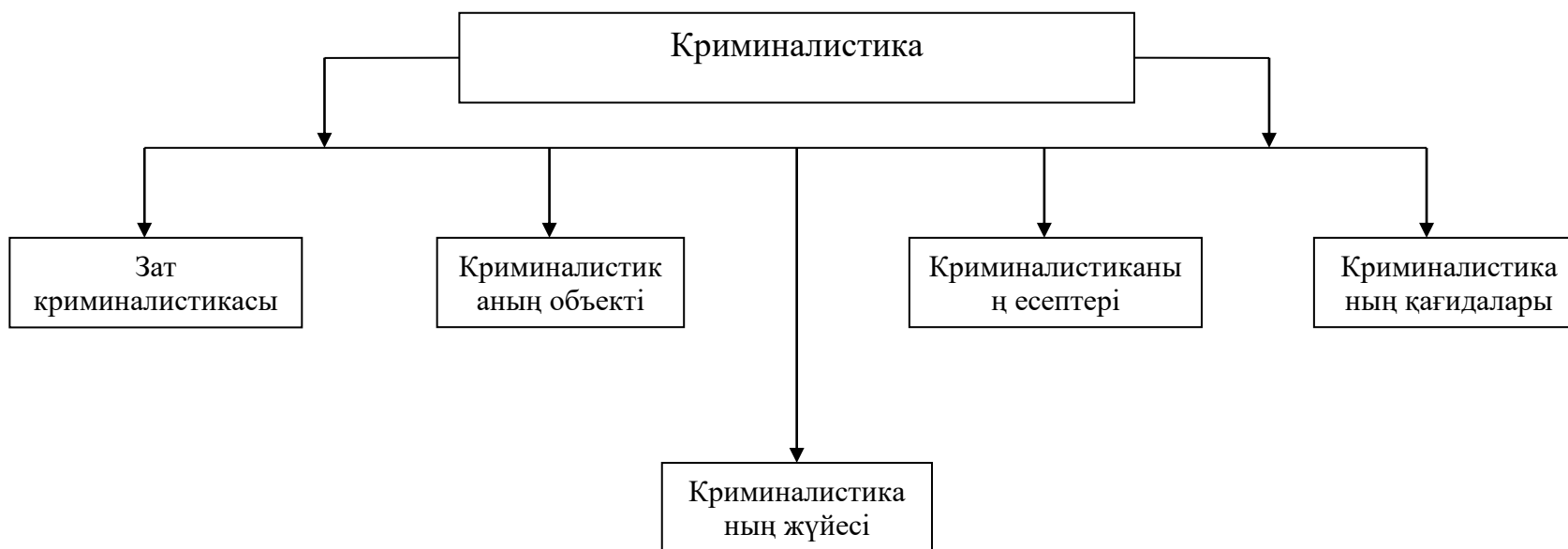
Автор жию процессінде, материал және оқу құралының жазуының жүйелеулері осы ғылымды әлеуметтік функция криминалистиканың болуы өзі тәжірибенің қажеттіктерімен шартталған қылмыстылықпен күресетін қорытушы негізгі концептуалды идеяны негізге алды мұндай тәжірибенің қызмет көрсетуі болып табылады. Ерекше ілтипат оқу құралында сондықтан тап қолданылатын дәлел мәліметінің іркілуі бойынша өзіндік жұмыстың дамыту үйренуші дағдылары бағдарлауы керек болатын дәлелдердің сот зерттеуінің субъекттерінің жаттығу әсеріне ендігәрі көмектесетін криминалистиканың барлық негізгі ұғымдарының дәлелдеуі үшін қажетті криминалистиканың теориялық негіздеріне қажетті бөлінген.

Ұсынылатын шығаруды көрнекілік және жүйелілік жаттығуға және лабораториялық сабақтарға, сонымен бірге емтихандарға әзірлеудің жанында оның алмастырылмайтын оқу құралдарымен істейді. Заң мекемелері, құқық қорғау органдарының жаттығу қызметкерлерінің студенттер және оқытушылары үшін.

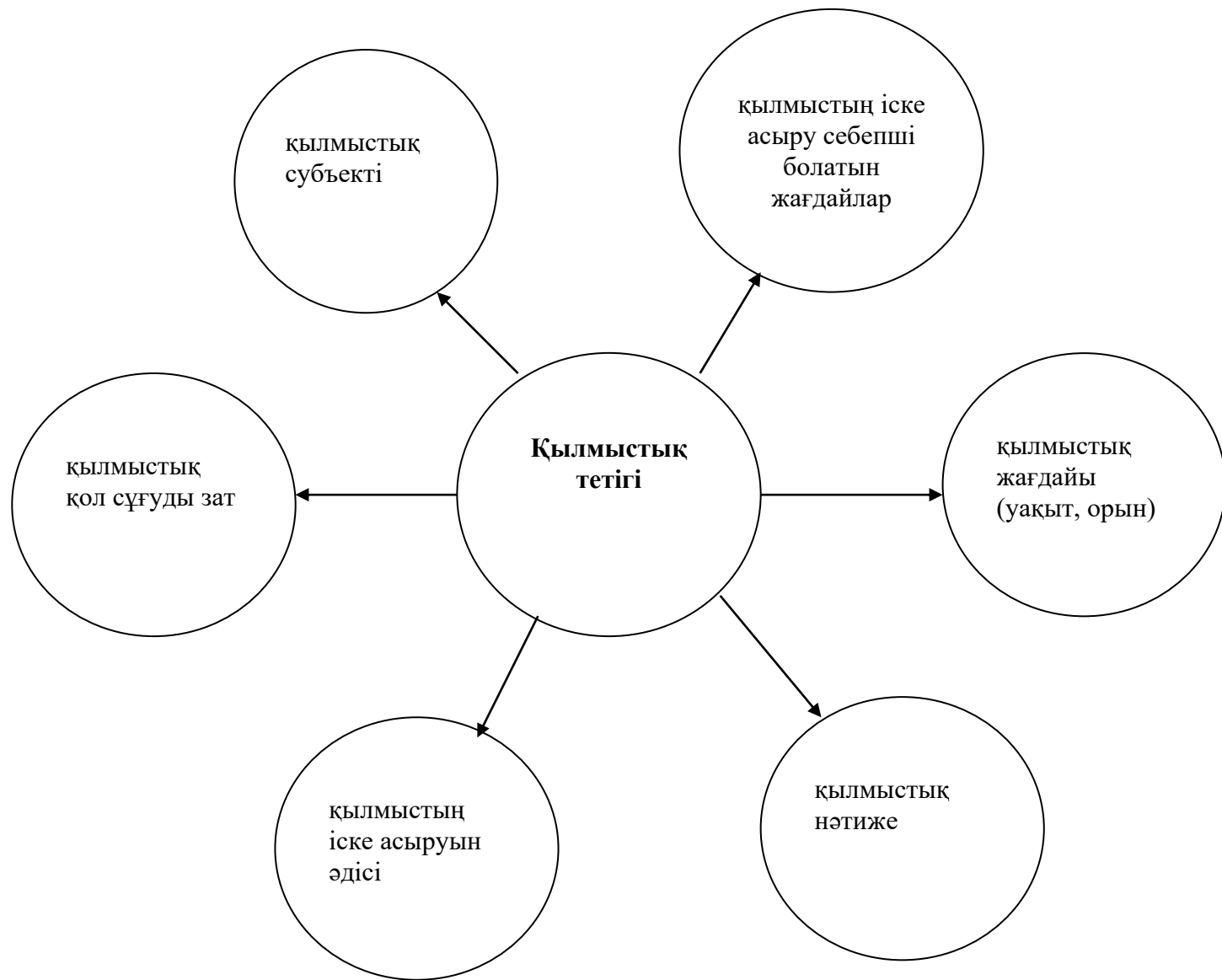
1 Криминалистикалық ортақ теория

1.1 Криминалистикалық әдістер зат, жүйе, есеп

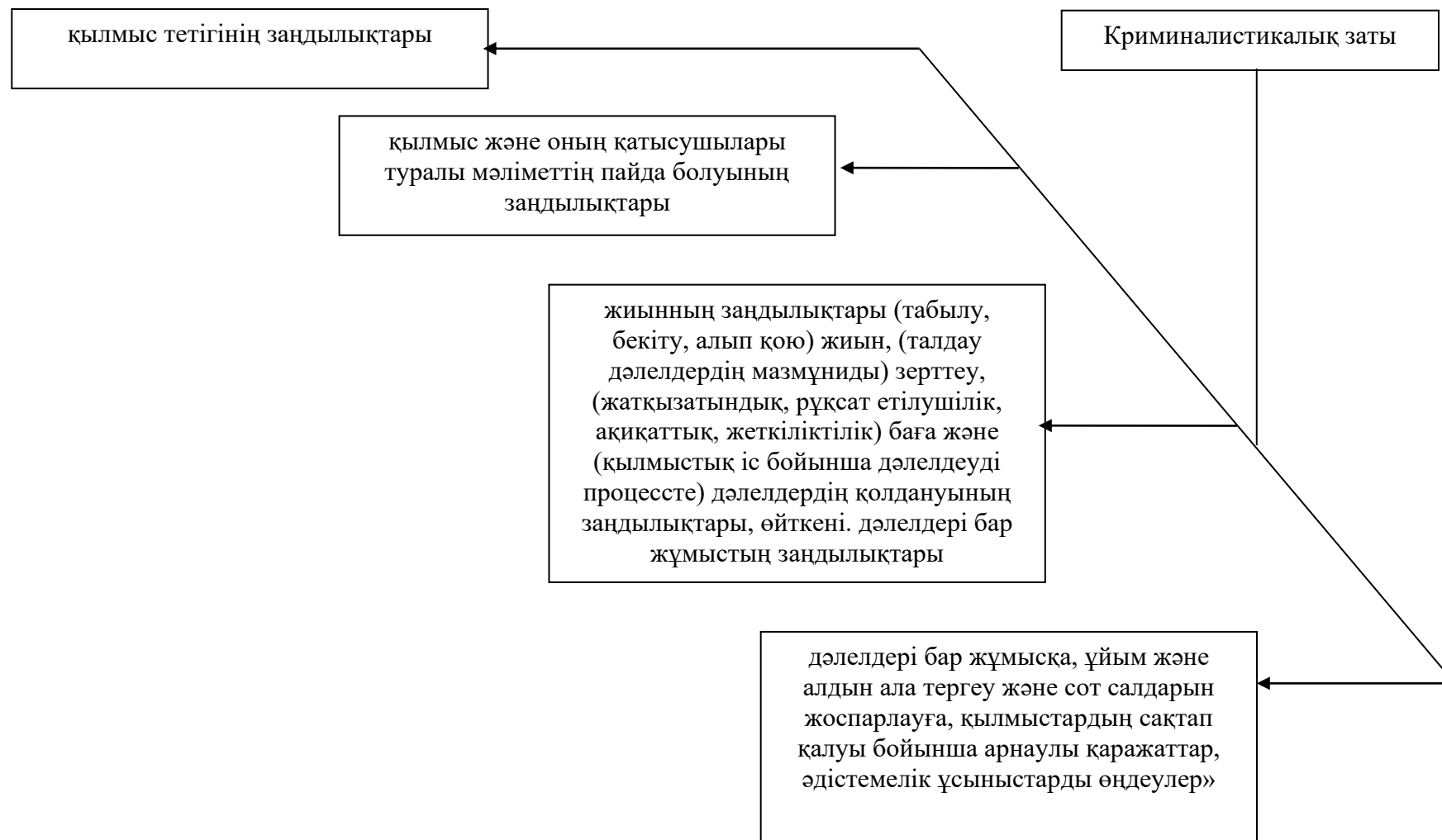
Криминалистика - қылмыстардың барлық түрлерін ашылуға, тергеуге және ескерту бойынша бұл негізге және құралдың заң тағы басқа ғылымдарының мәліметтерінің қолдануы және іс жүргізу - заттық заңға сүйенген нормалардың тиісті қолдануды қамтамасыз етуді мақсаты бар көрсетілген қызметінің әдіс ағаш өңдейтін қызметтер мәлімет, ерекшелік көздеріндегі олардың шағылысуларын тетік қылмыстық әрекеттердің заңдылық зерттейтін ғылым.

Қылмыстың тетігі - бұл қылмыстық қызметтің мазмұнын анықтаған динамикалық жүйе

Криминалистиканың заты білімі табысты тергеу және қылмыстардың сақтап қалуы үшін керек нақты заңдылықтардың жиынтығы болады.

Криминалистиканың қағидалары -
бұл қолдануы зат және
криминалистиканың мәнінің жақсы
таныстыруына мүмкіндік туғызатын
идея басшылық етуші іргелі жағдайлар.

Объективтіктің қағидасы диалектиктер
философиялық заңдарға философиялық дәрежелер және
әдістемелікті қолдана шіре криминалистика заттың әр
түрлі тараптарын зерттейтінін білдіреді.

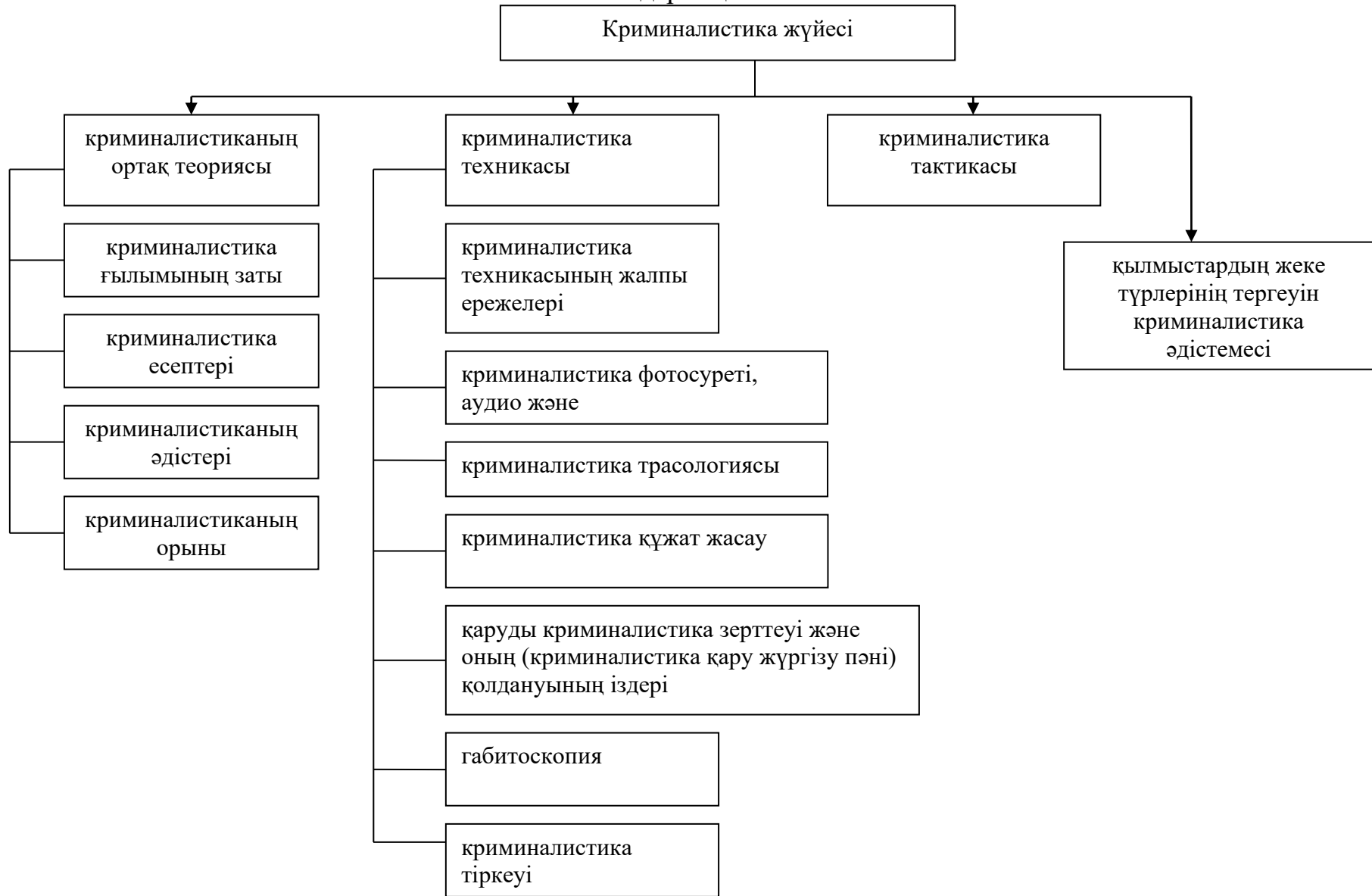
Ғылым жүйелілігін қағидасы
криминалистиканың затының бүтіндік қарастыруы
ойлайды

Кез келген құбылыстың таныстыруы үшін басқа
құбылыстармен ол бірге қарауға кереккендігі,
тарихаяттың қағидасы таныстыруды зат оның пайда
болуы, дамыту, жоғалудың позицияларымен қарауы
керек болатынын білдіреді.

Криминалистика оған қойылған есептердің шешімінің процессінде арқа сүйейтін өз көздері болады.

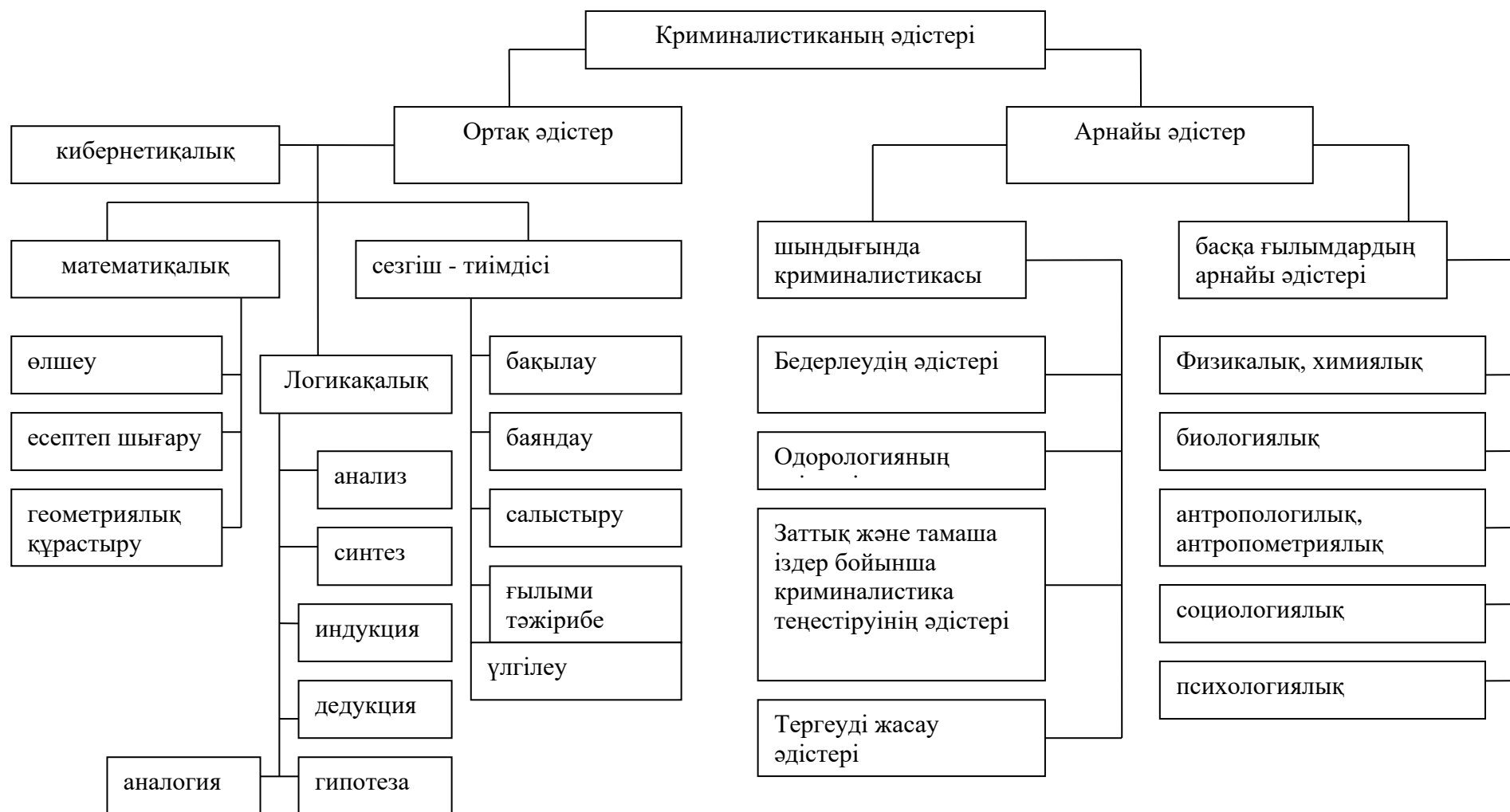

**Криминалистиканың жүйесі - бұл өзара байланысты оның (жиірек)
бөлімдерінің кешені**

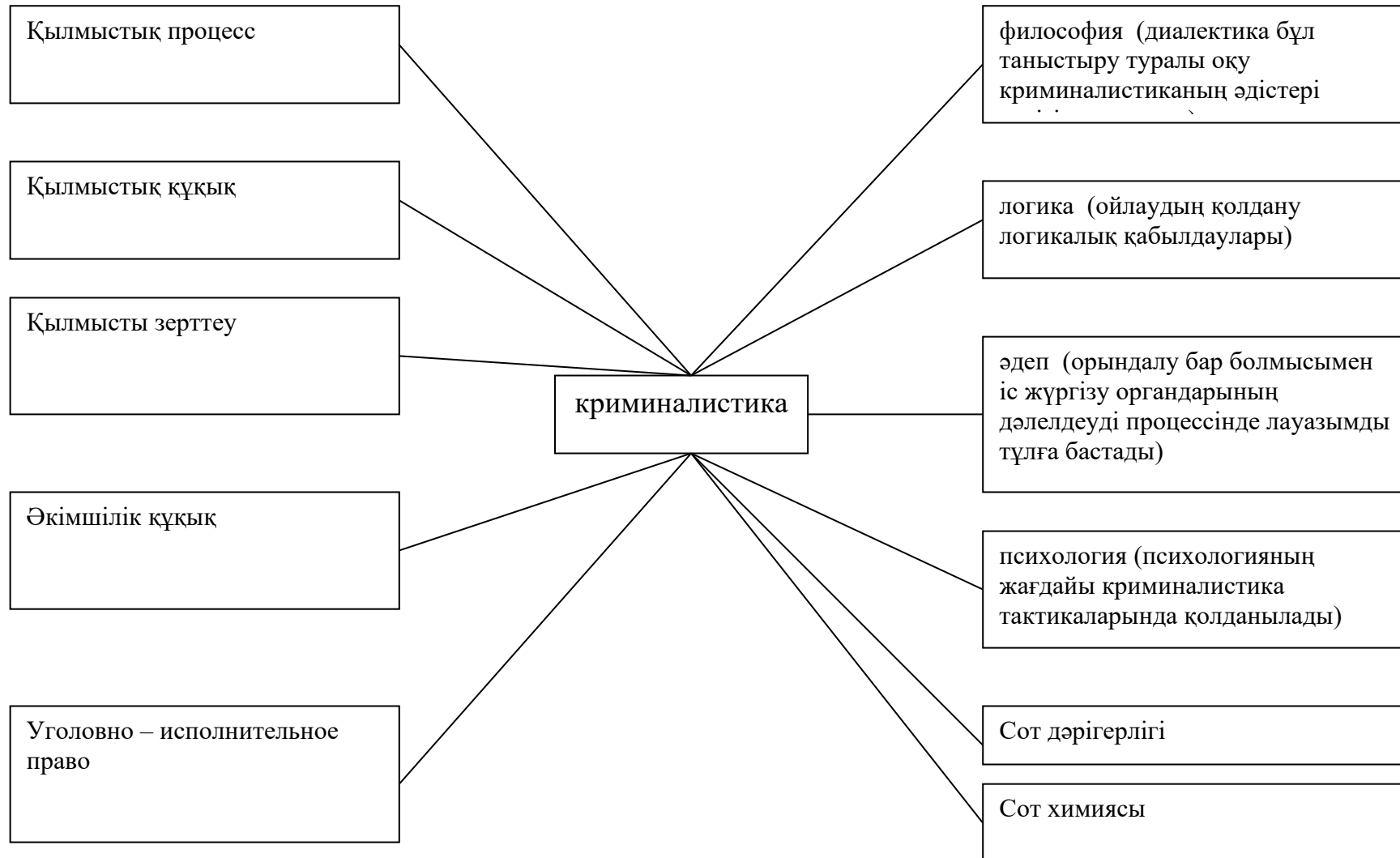

Әдіс - бұл шындықтың зерттеуін әдіс, көмегімен табысының әдісінің қатынастарымен не реттеледі мақсат нақтылы.

Криминалистиканың әдістері - бұл криминалистиканың есептерінің шешімінің әдістері. Әдістер диалектиктер жағдайларда қозғалтпай тастайды. Барлық басқа қолданылатын әдістер, диалектиктерді базасында тап негіздегендігінен, диалектикалық әдіс криминалистика үшін негізді болып табылады

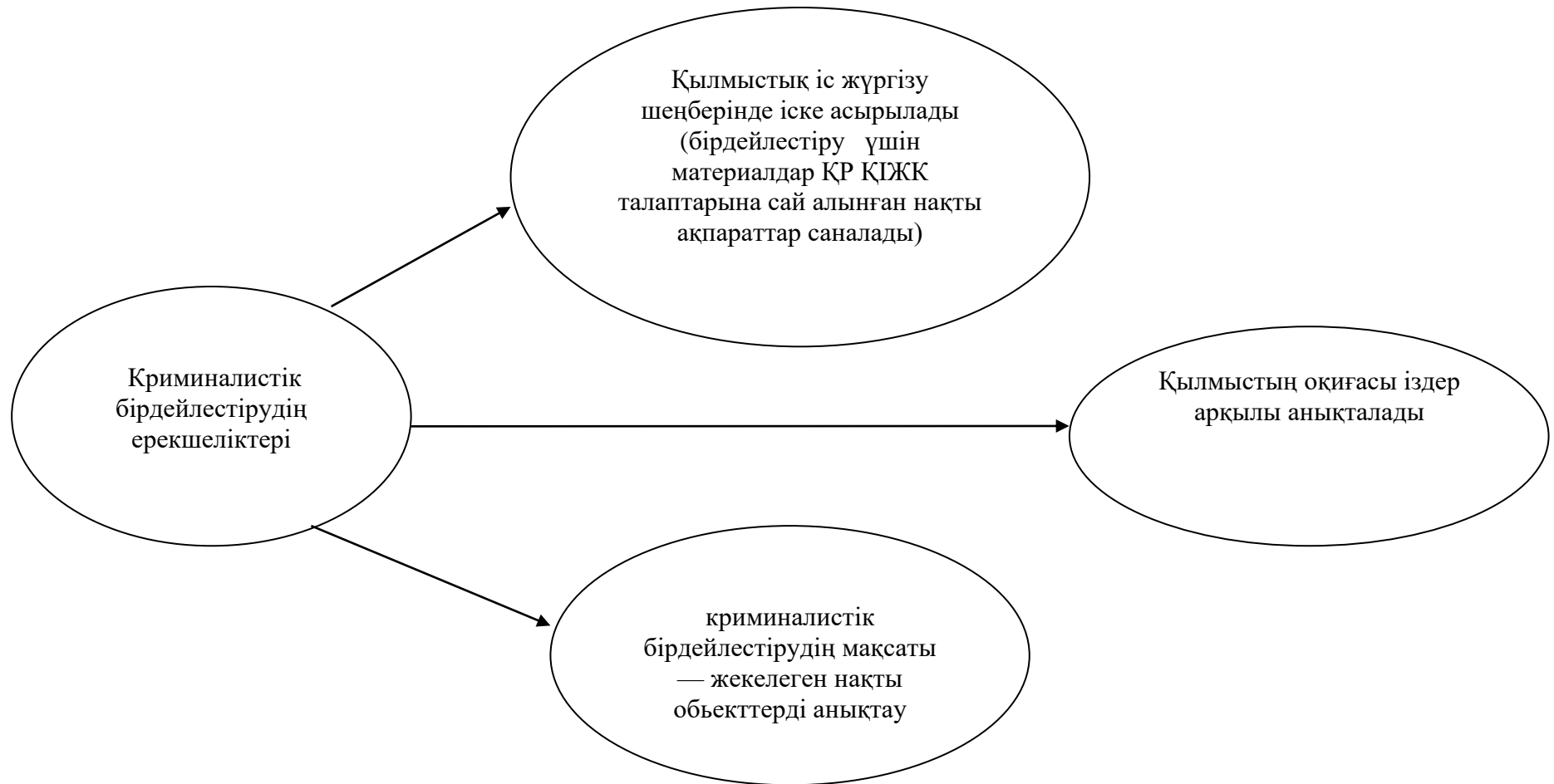
Р.С.Белкин криминалистика ретінде қайталап айтады ғылыми білімнің пән аралық облыстарының саны, оның мазмұны жатады - бұл оның заты, оның табиғаты әр түрлі білімдердің органикалық балқымасы шеңберінде интегралды сипатты тасысады

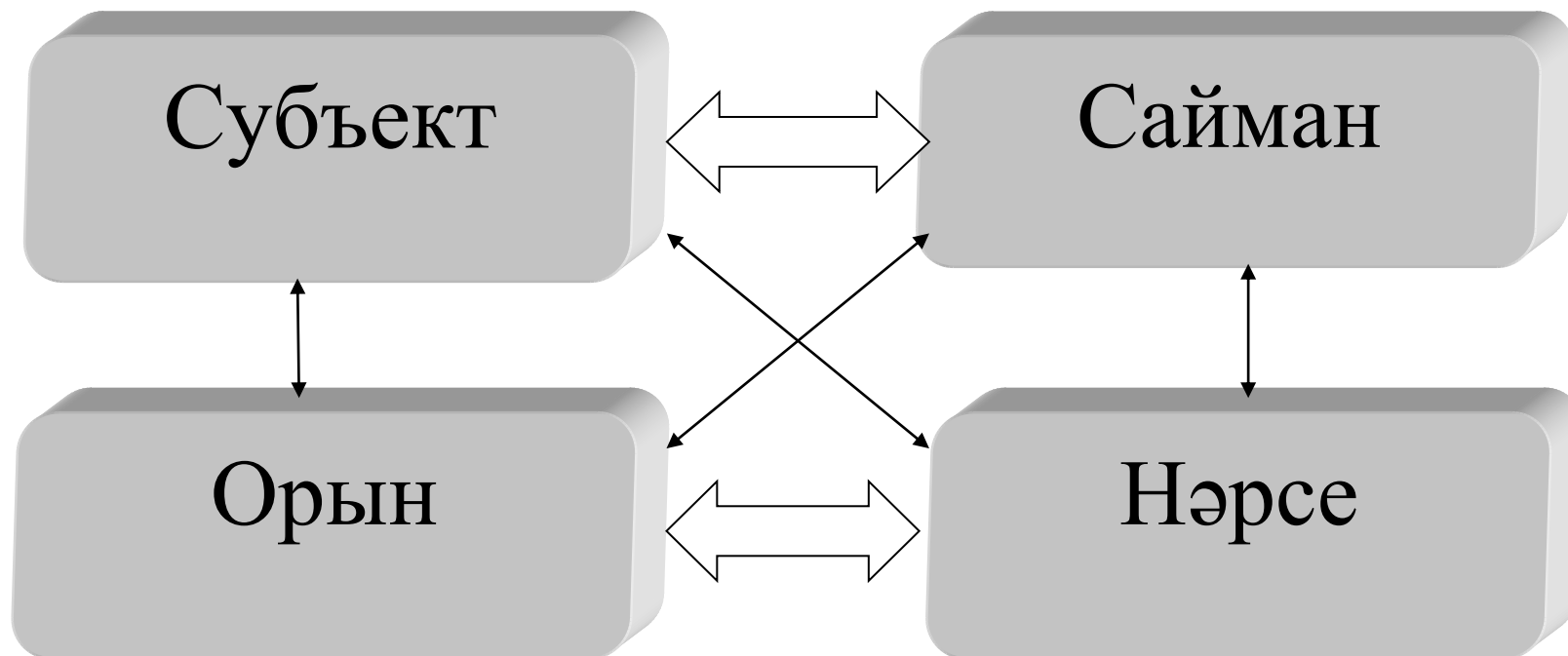
1.2 КРИМИНАЛИСТИК БІРДЕЙЛЕСТІРУДІҢ ТЕОРИЯСЫ ЖӘНЕ ДИАГНОСТИКАСЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚОЛДАНБАЛЫ МАҒЫНАСЫ

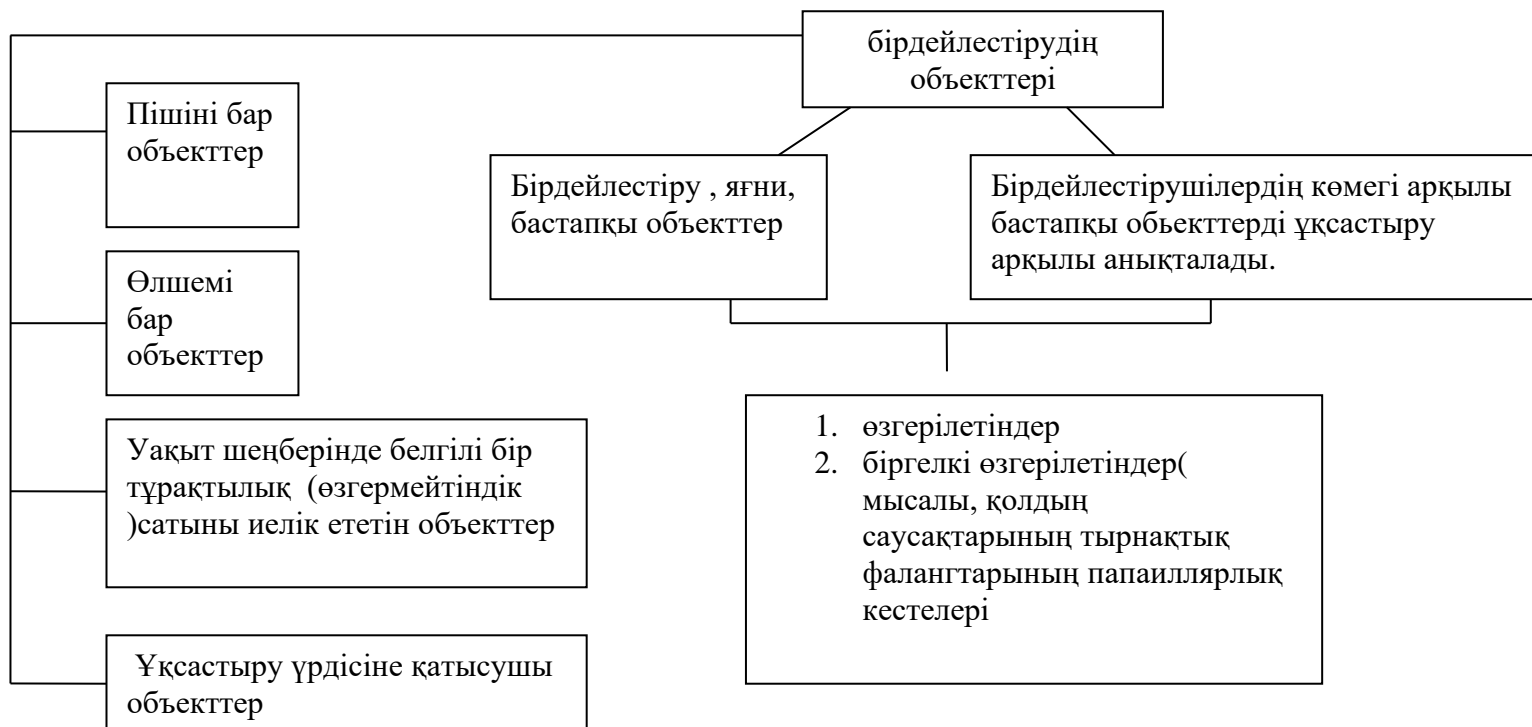
Криминалистік бірдейлестіру—бұл объектті (ұқсастыру, салыстыру) ұқсастыру үрдісі. Криминалистік бірдейлестіру дәлелдерді алуға бағытталған.

Бірдейлестіру — бұл белгілі бір объект бастапқы болып табылады ма? деген сұрақты шешеді .

Тергеліп жатқан оқиғаның материалдық элементтерінің көрінуінің өзара қарым-қатынасының схемасы («іздердің қайшылығы» К.-Д. Полю бойынша)

Бірдейлестіру белгілері— объекті білуге, ажыратуға көмектесетін қасиеттер.

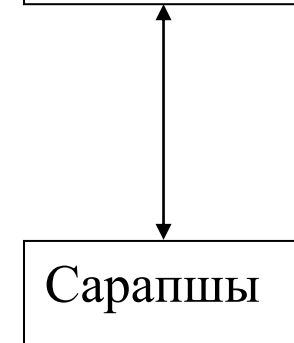
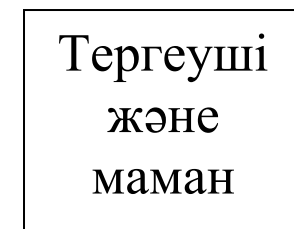
Бірдейлестіру белгілерінің жиынтығы — бұл жеке және жалпы белгілердің жиынтығы.

Бірдейлестіру алаңы — бірдейлестірулік жиынтығының орналасу аумағы.

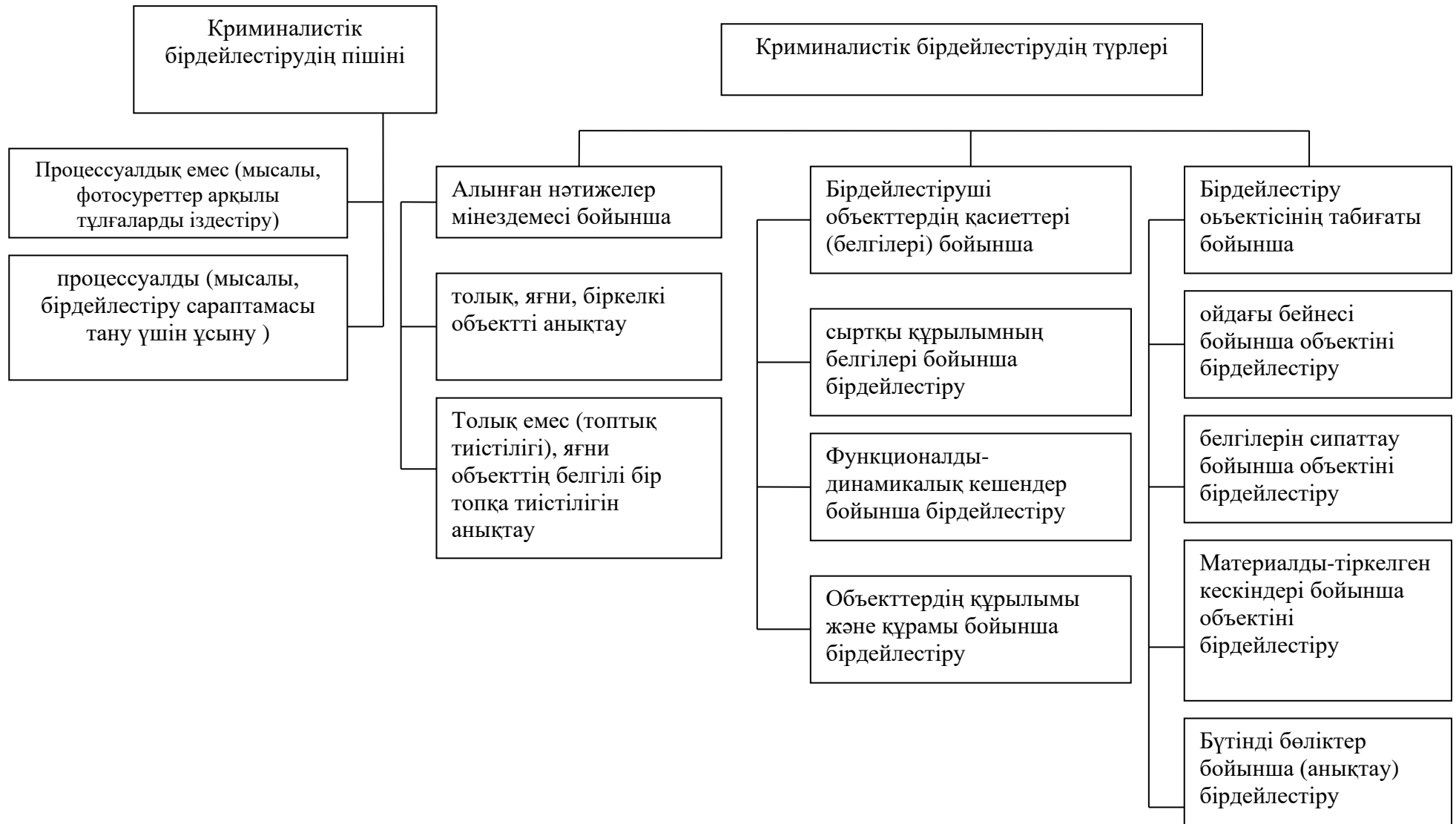
Тапсырмалар
Әдістер

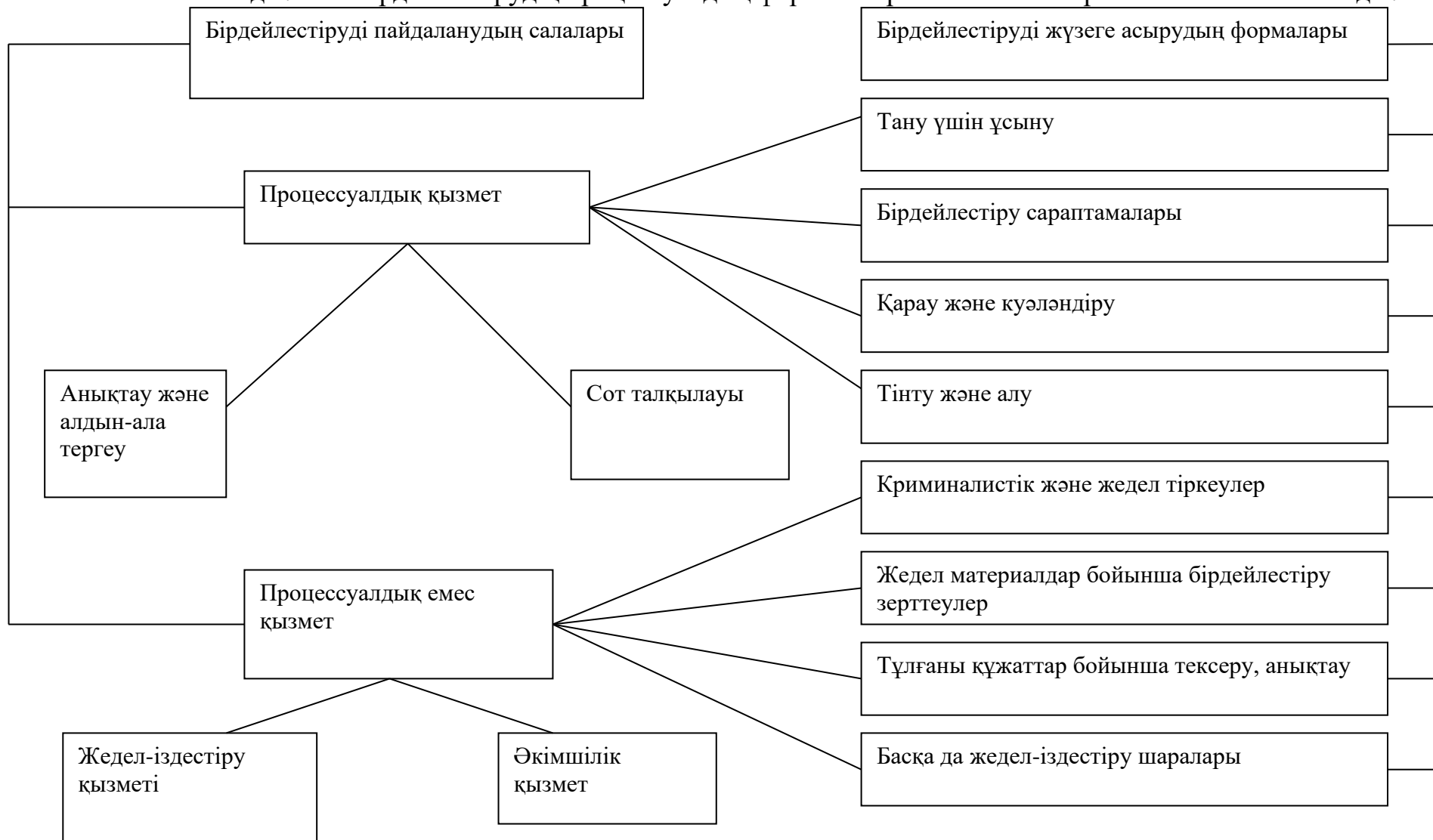
Зерттеудің
убъектілері:

Іздестіру-бірдейлестіру қызметінің құрылымы

Бірдейлестіруші объект — оны бөліктерге бөлгенге дейінгі болған нәрсе. Осы бүтіннің бөліктері бірдейлестіру объектісі болып саналады. Осы бірдейлестірудің процессуалдық формасы криминалистік сараптама болып табылады.

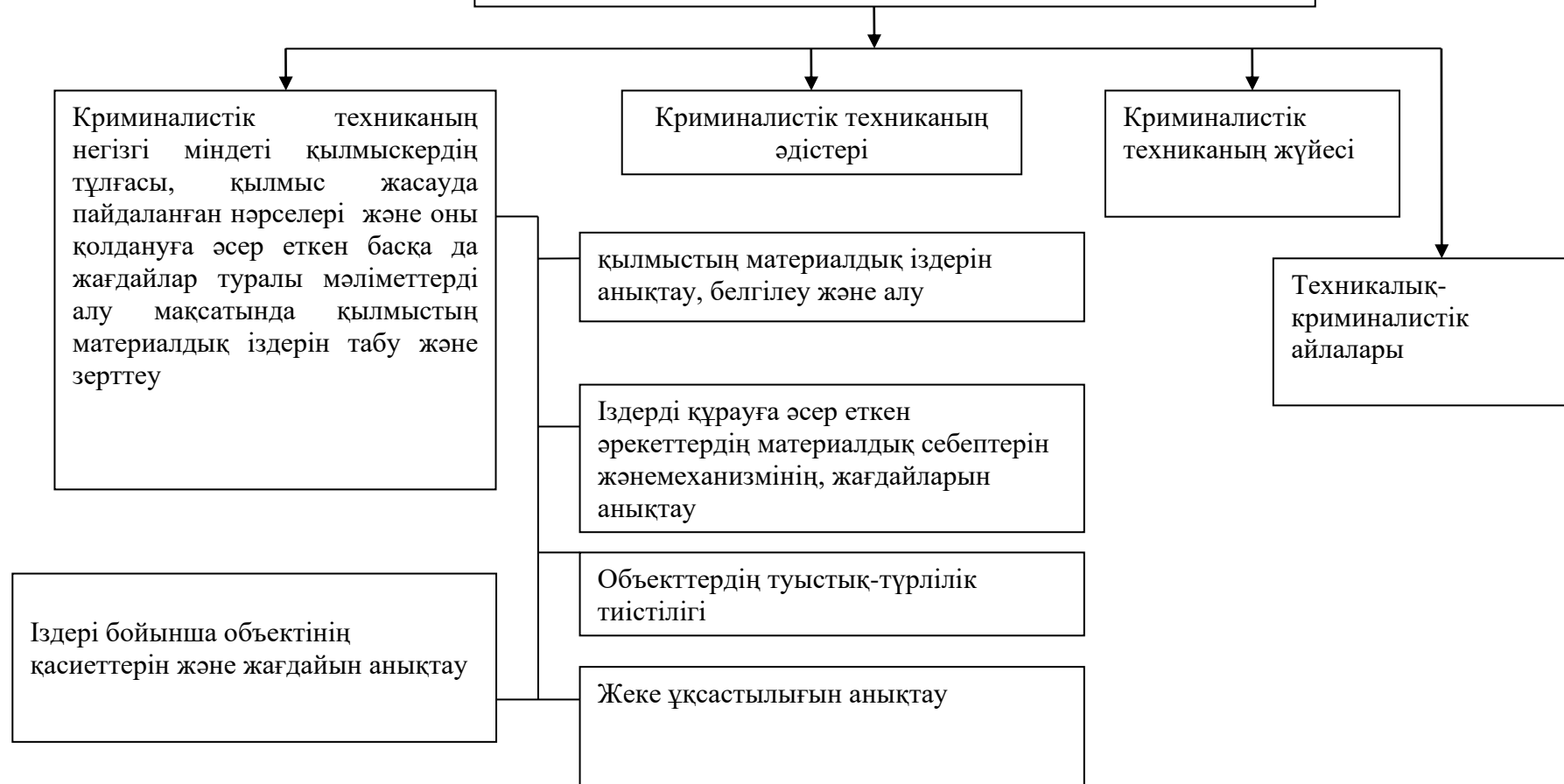
Криминалистiк диагностика (диагностикалық зерттеу) - Ұқастырумен байланысты емес объектiнiң қасиеттерiн, жағдайын немесе белгiлi бiр фактi анықтауды бiлдiредi (бiрдейлестiру зерттеуiн өткiзу)

2 КРИМИНАЛИСТІК ТЕХНИКА

2.1 КРИМИНАЛИСТІК ТЕХНИКАНЫҢ ЖАЛПЫ ТӘРТІПТЕРІ

Криминалистік техника қылмыстық алдын-алудың техникалық құралдары мен әдістердің, тергеу оқиғасы туралы ашып көрсететін ақпараттарды анықтау, алу, жинақтау және өңдеу, ғылыми-техникалық құралдарды және әдістерді қолдану, теоретикалық тәртіптердің және қағидалардың жүйесін білдіреді.

Техникалық-криминалистік тәсілдер - бұл әрекеттер жиынтығы, яғни, техникалық криминалистік құралдармен жұмыс жасаудың ережелерінің, белгілі бір әрекеттердің, затты дәлелдемелерді жинаудың және зерттеудің техникалық тәсілдері, сондай-ақ, жекелеген криминалистік тапсырмаларды техникалық құралдарды пайдаланбай шешу әдістері.

Криминалистік техниканың әдістері

Дәлелдерді табу, алу және нақтылауға арналған құралдар, тәсілдер және әдістер

Жарықтандыру құралдары

Оптикалық құрылғылар және жарық фильтрлері

Фотокиноаппаратуралар және оның тиісті құралдары

Дыбыс жазу және видео жазу құралдары

Тері бейнесінің іздерін табу құралдары

Бедерлер дайындауға арналған материалдар

Іздестіру құралдары

Өлшеу құралдары

Техникалық құралдар жиынтығы

Заттық дәлелдемелерді зерттеу құралдары, тәсілдері және әдістері

Өлшемдер

Микроскопиялық зерттеулер

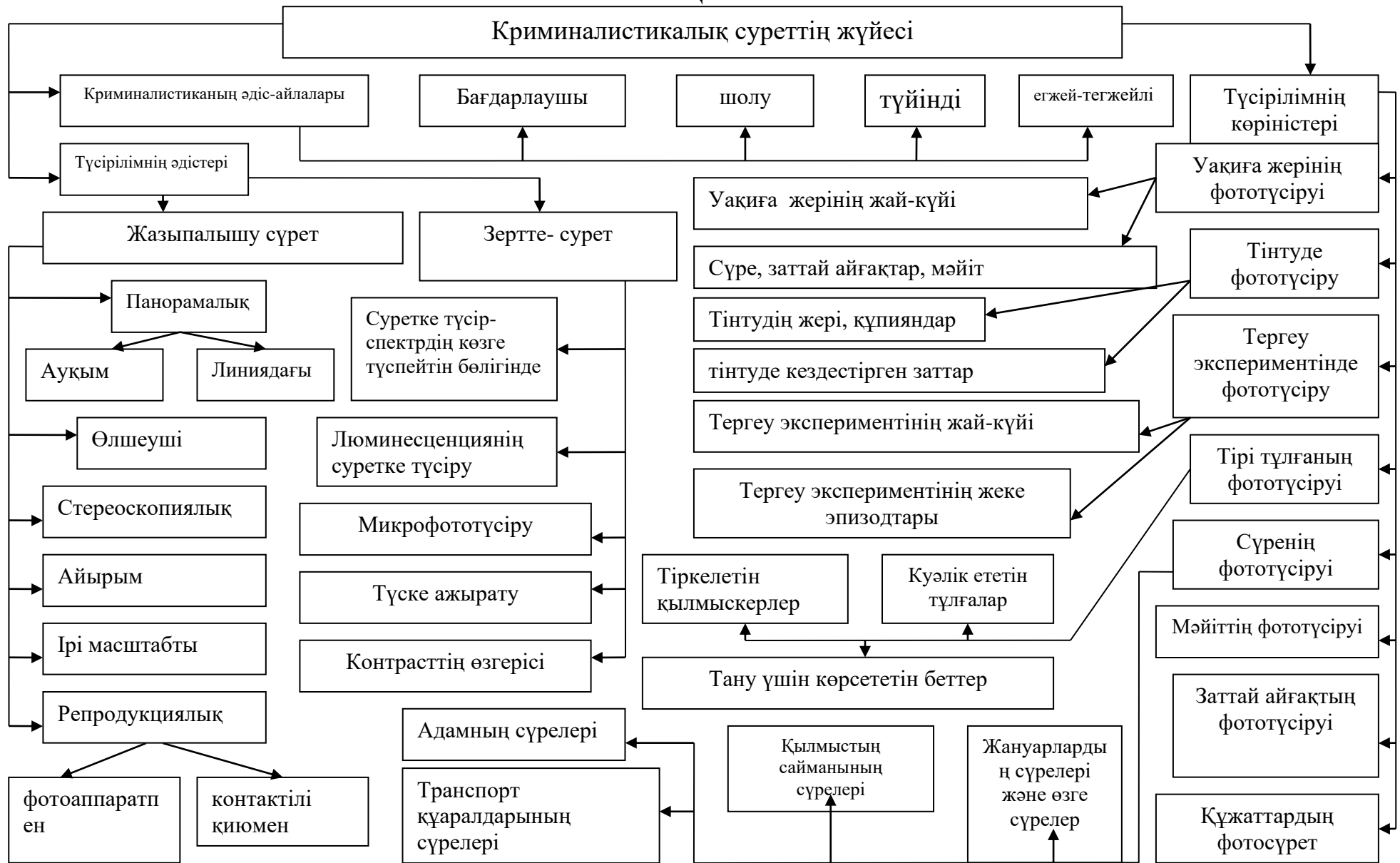
Инфрақызыл сәулелерде зерттеу

Рентгендік сәулелерде және радиоактивтік изотоптар

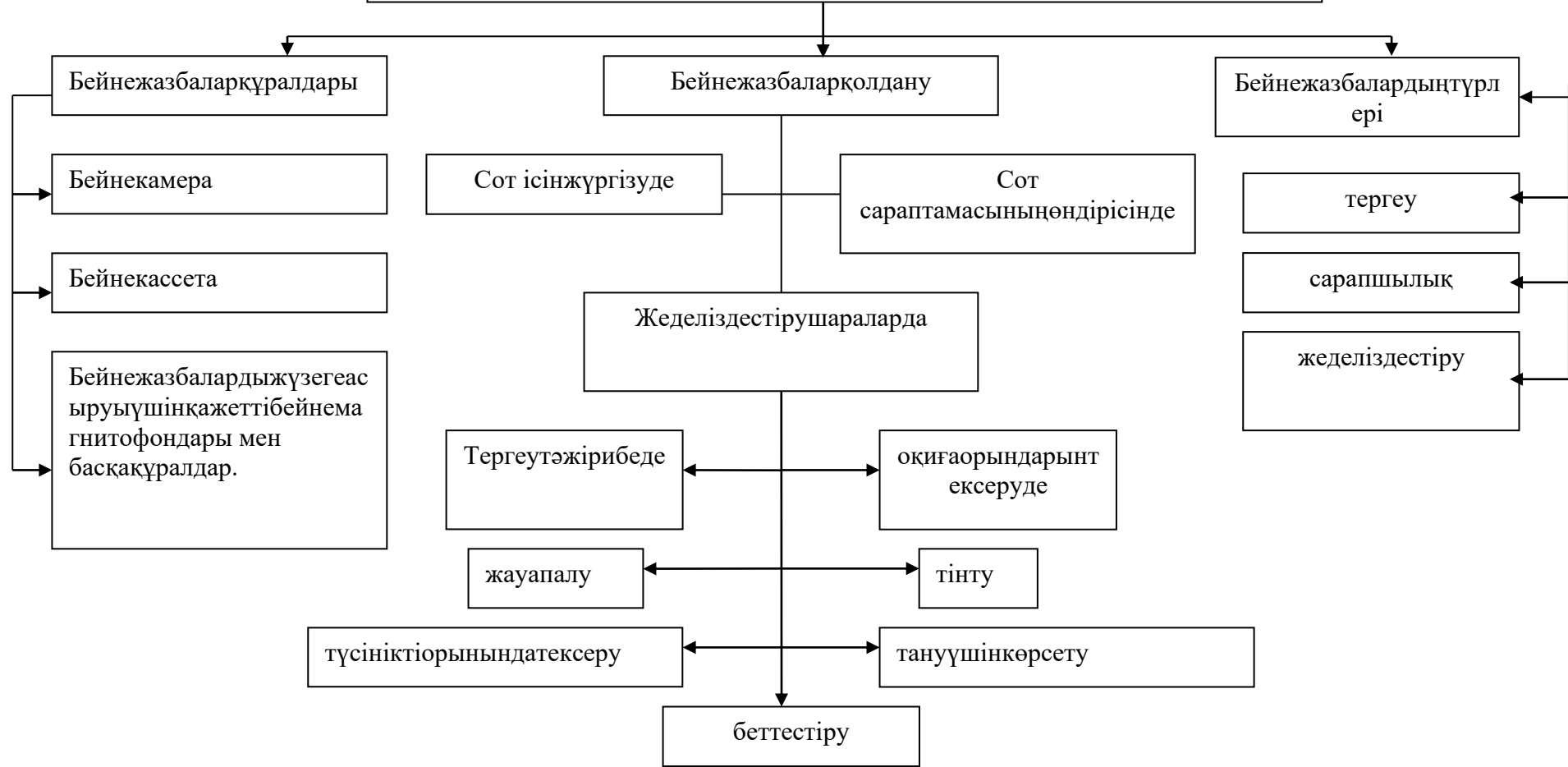

2.2 КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ СҮРЕТ ЖӘНЕ БЕЙНЕЖАЗБА

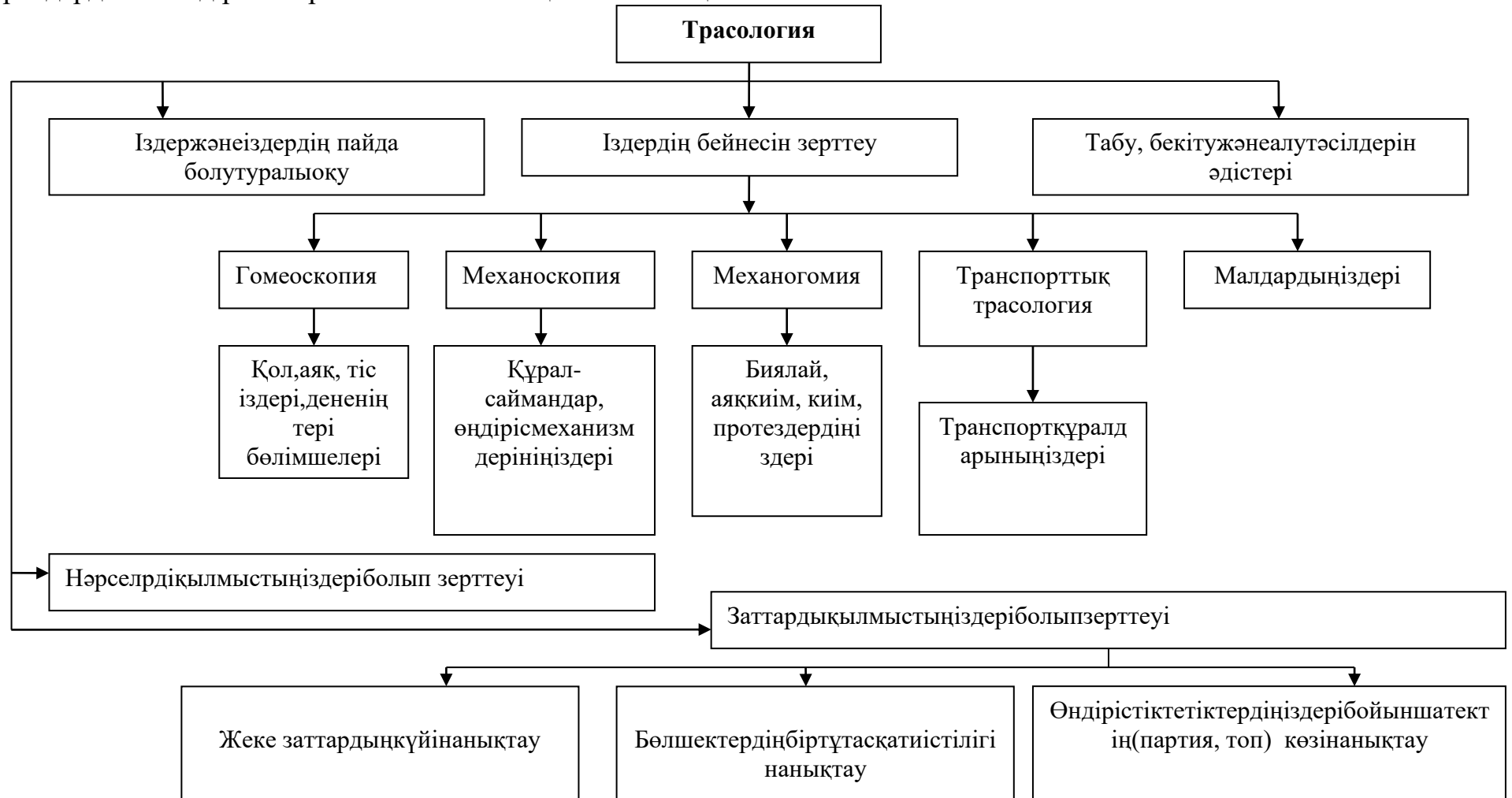

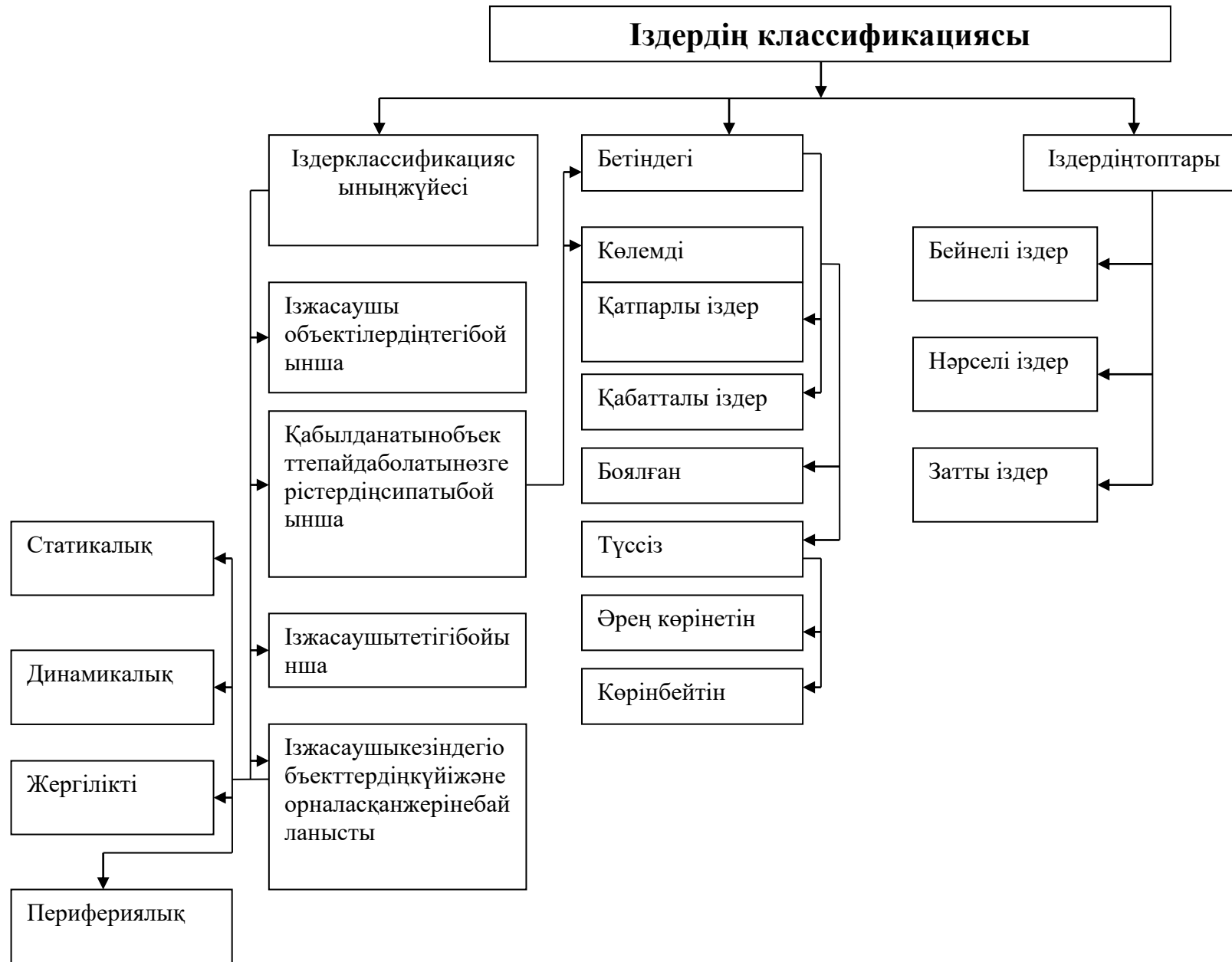
Криминалистикалық бейнежазба –
киноматография және бейнетүсіру мен жазу құралдарына, әдіс-тәсілдерінің негізіндегі және ғылыми ережелер жүйесі негізінде жасалған, тергеп және ашкерлеу мақсатында дәлелдемелерді жинап зерттеу үшін қолданылатын криминалистикалық техниканың бір саласы.

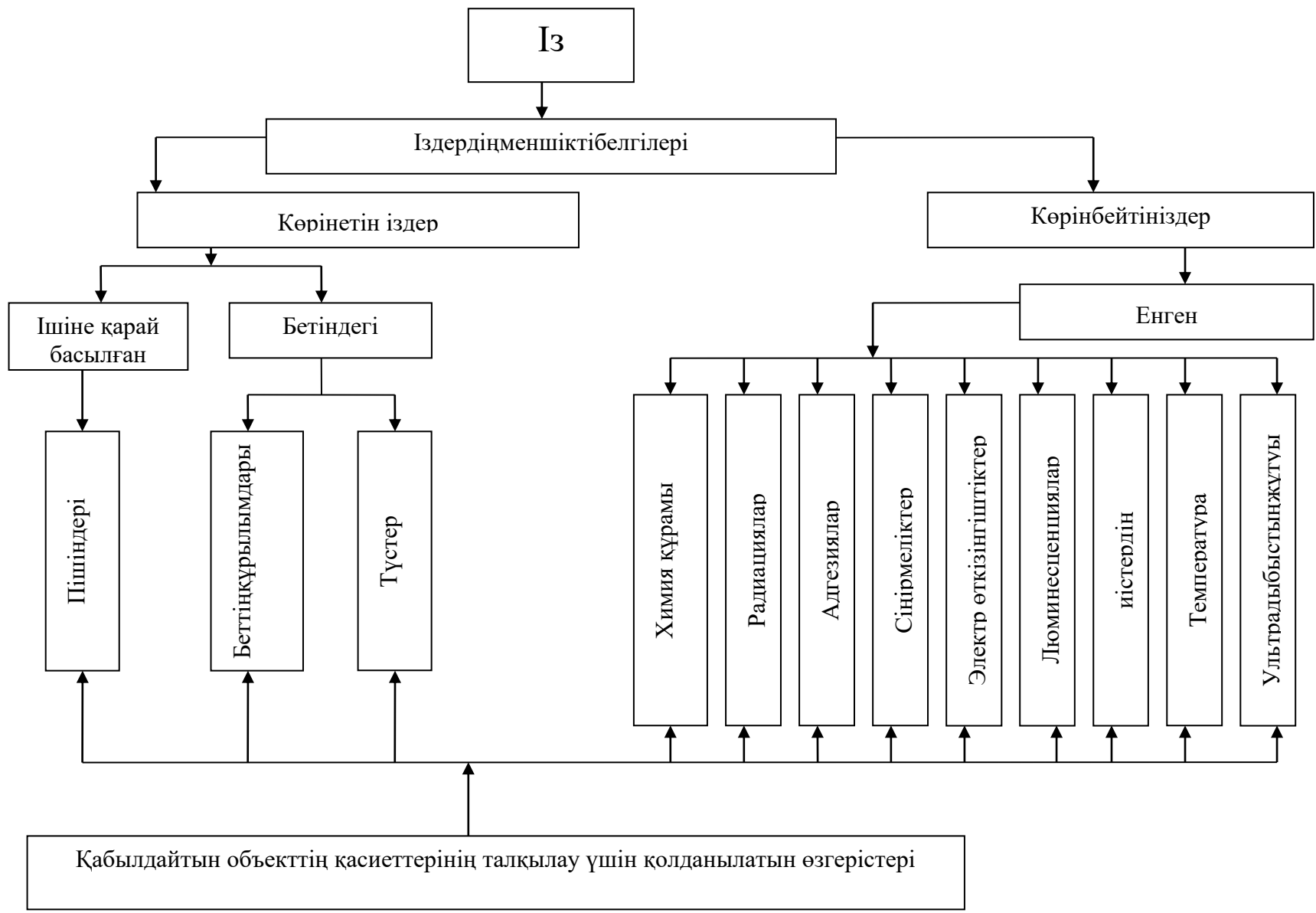

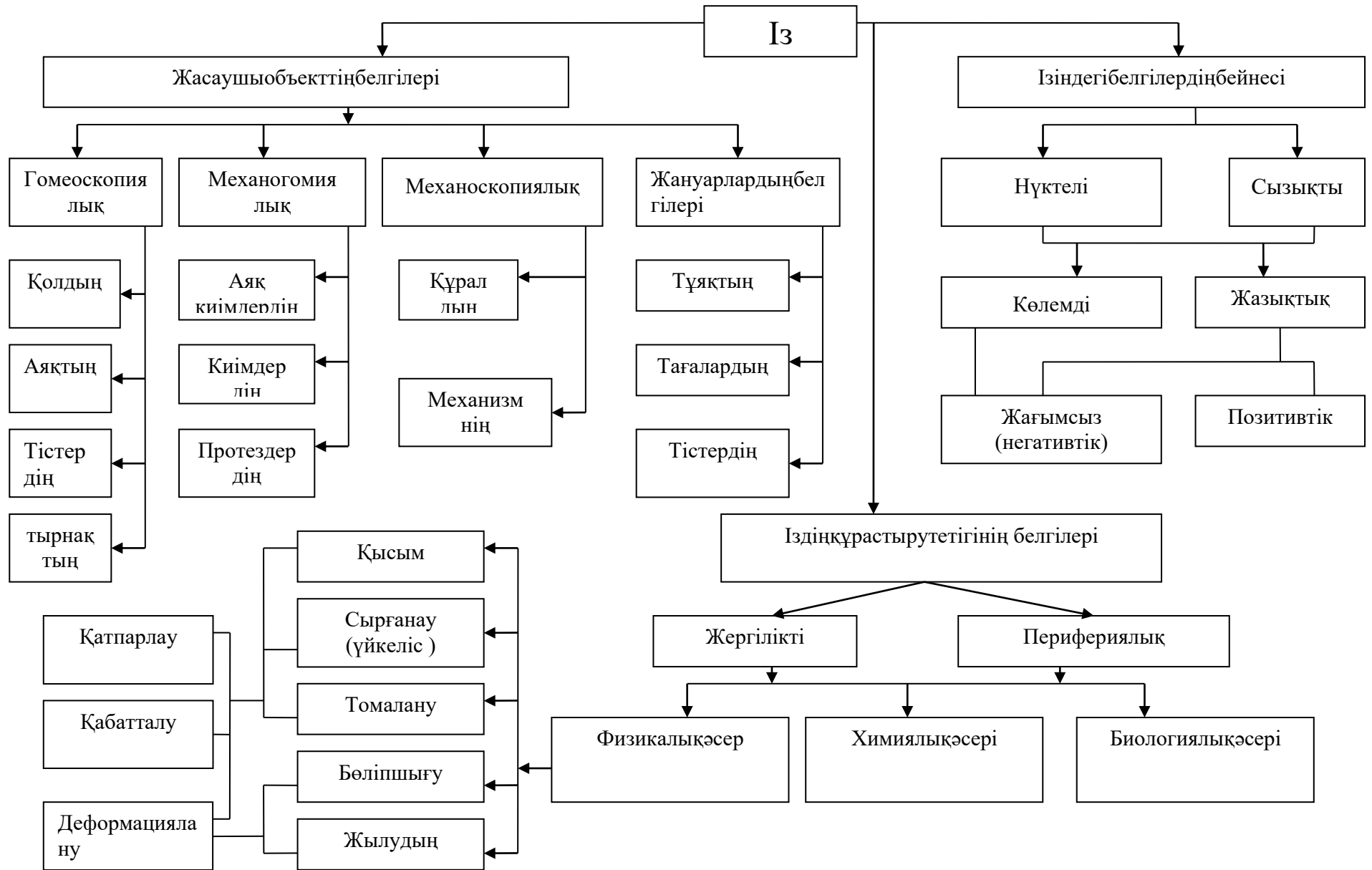
2.3 ІЗДЕРДІ ЗЕРТТЕЙТІН КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ТЕХНИКАНЫҢ САЛАСЫ (ТРАСОЛОГИЯ)

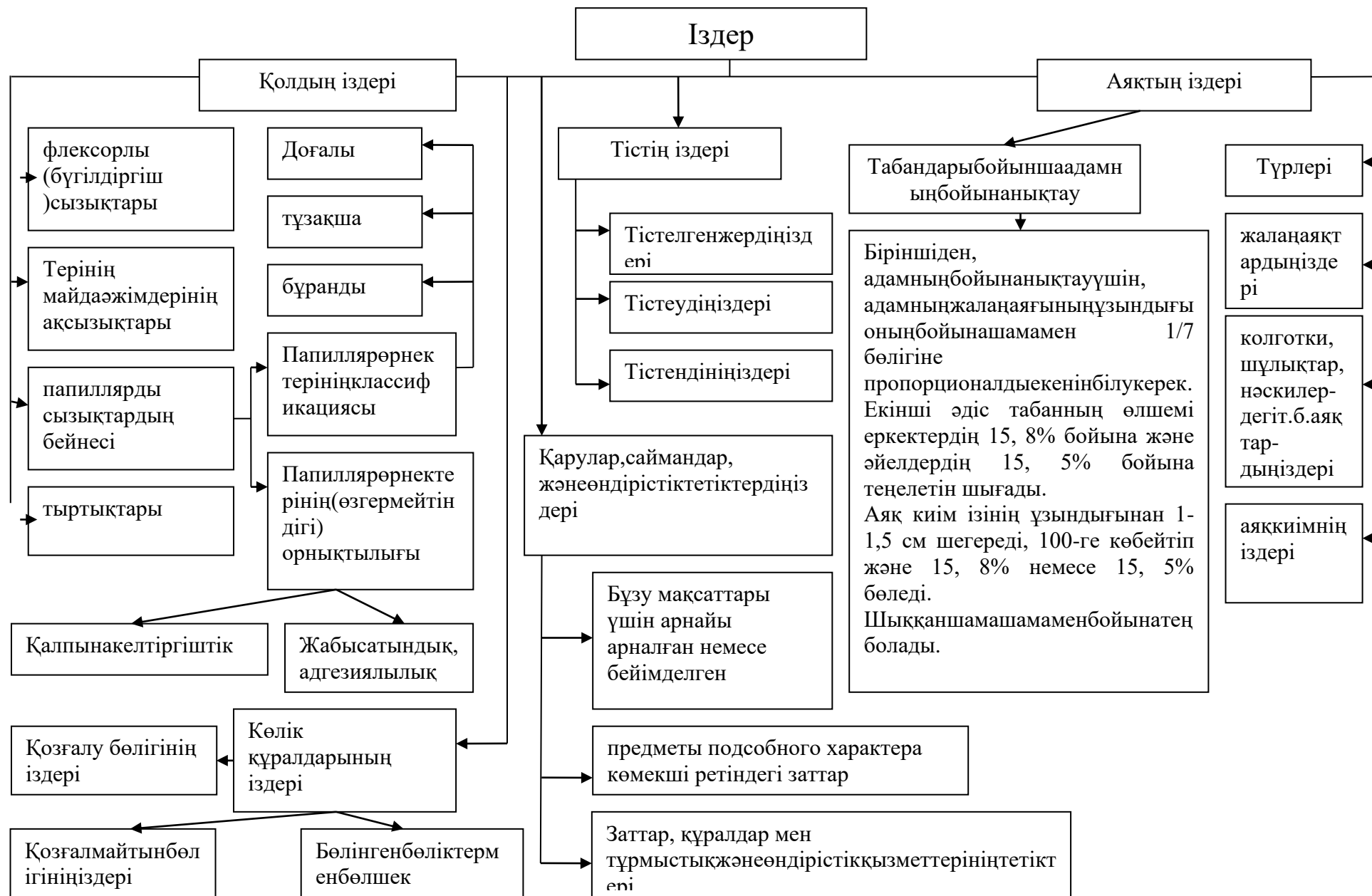
Трасология (француз сөзі trace - із және грек logos - ғылым, оқу)- деп, қылмыс механизмін көрсететін әр түрлі іздердің пайда болу заңдылықтарын оқып үйренетін және қылмысты әшкерлеу мақсатында іздерді жинап, зерттеудегі әдіс-құралдарды жетілдіретін криминалистикалық техниканың саласын айтамыз.

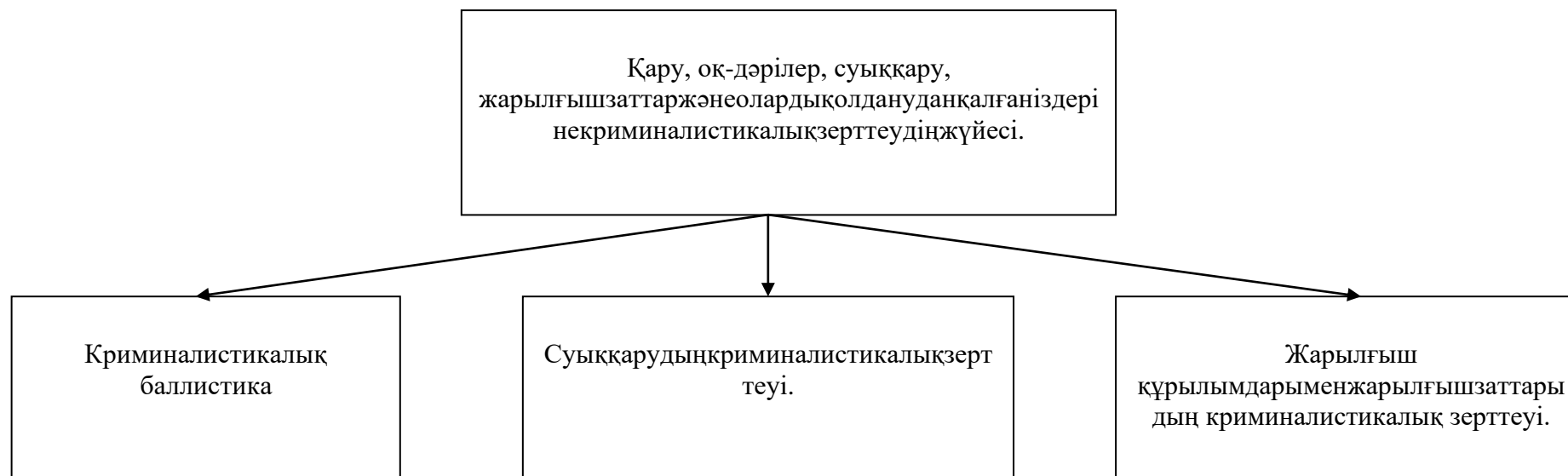

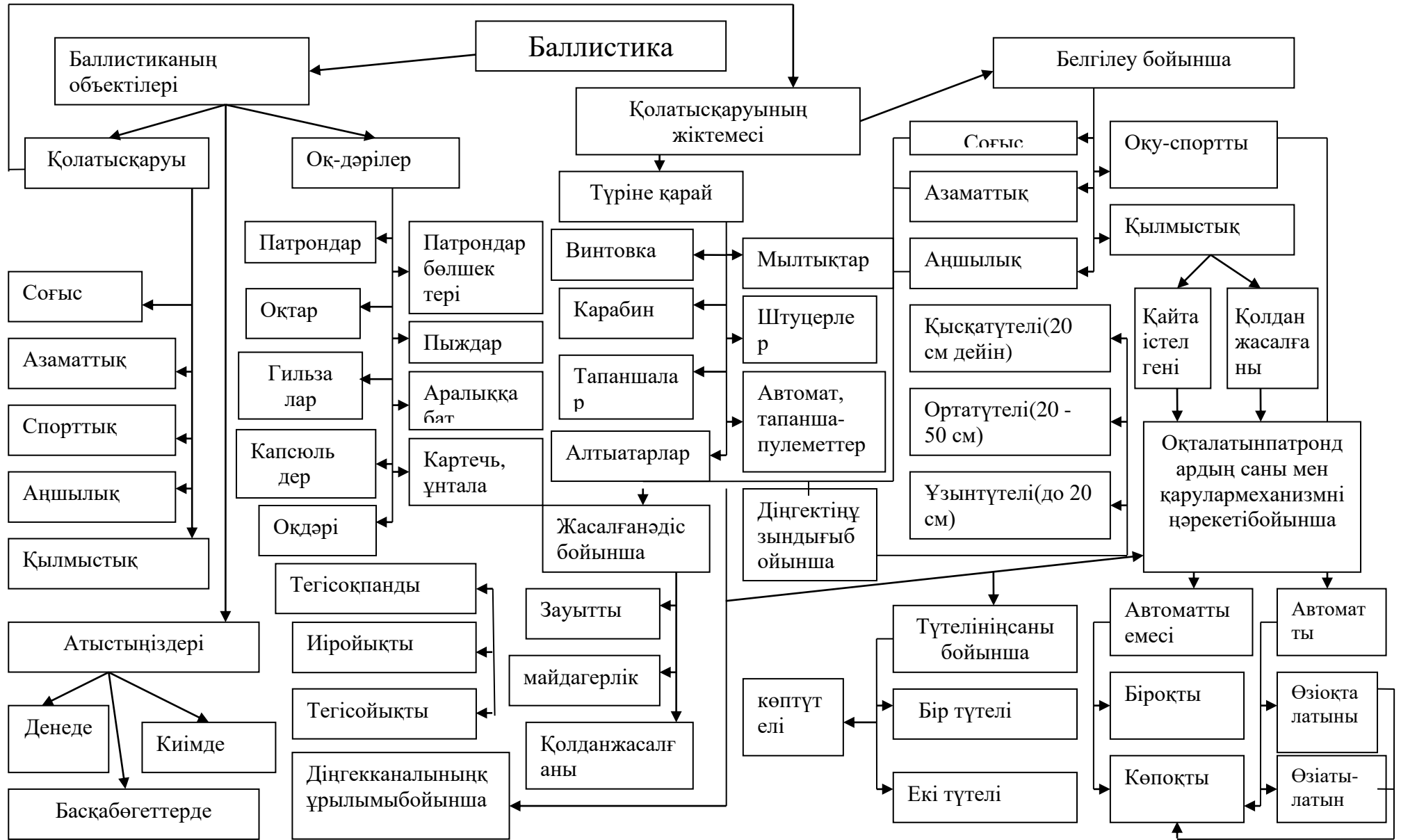

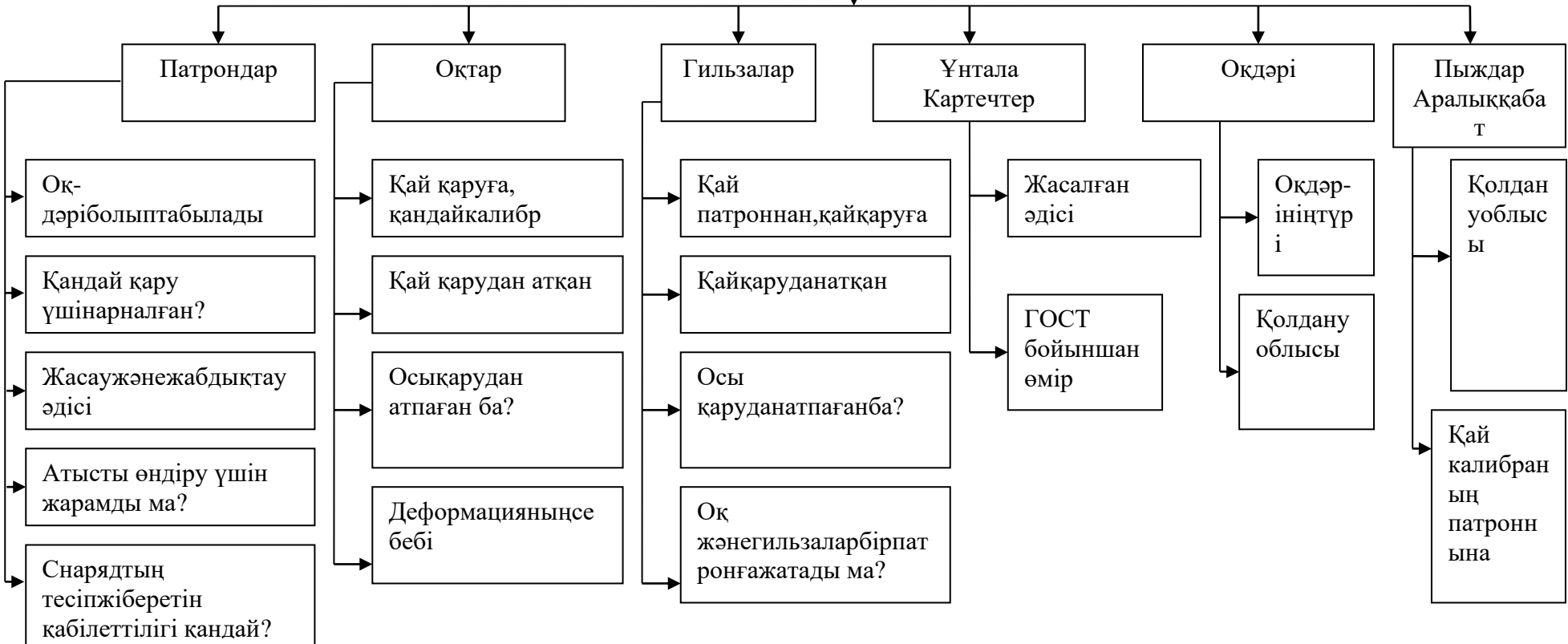
2.4. ҚАРУ, ОҚ- ДӘРІЛЕРІ, СУЫҚ ҚАРУ, ЖАРЫЛҒЫШ ЗАТТАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ҚОЛДАНУДАН ҚАЛҒАН ІЗДЕРІНЕ КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ ӨТКІЗУ

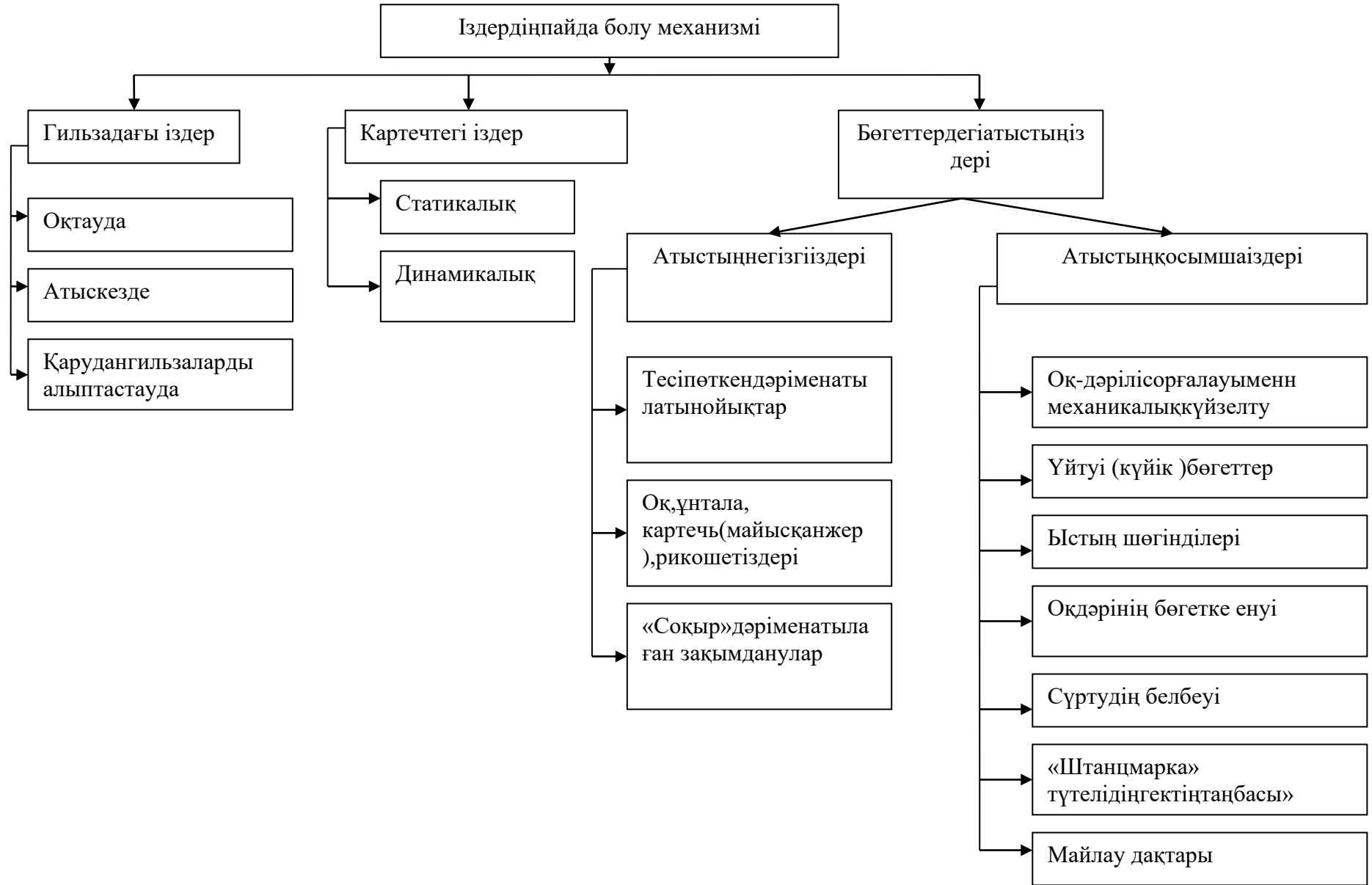

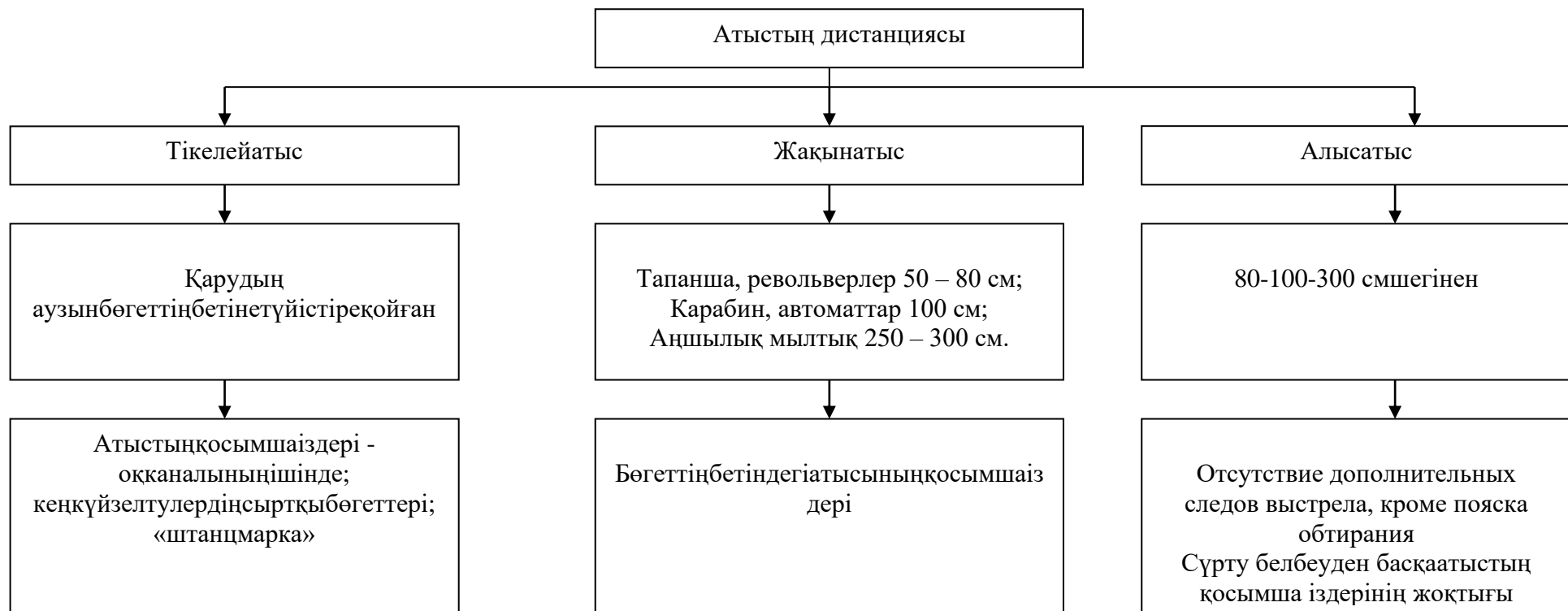
Криминалистикалық баллистика деп әр түрлі атыс қаруын, оқ-дәрі, жарылғыш заттар және олардан қалған іздерді оқып үйренетін және қылмысты тергеп ашу мақсатында осы объектілерді табу, жинау, бекіту және зерттеудегі әдіс-құралдарды жетілдіретін криминалистикалық техниканың саласын айтамыз.

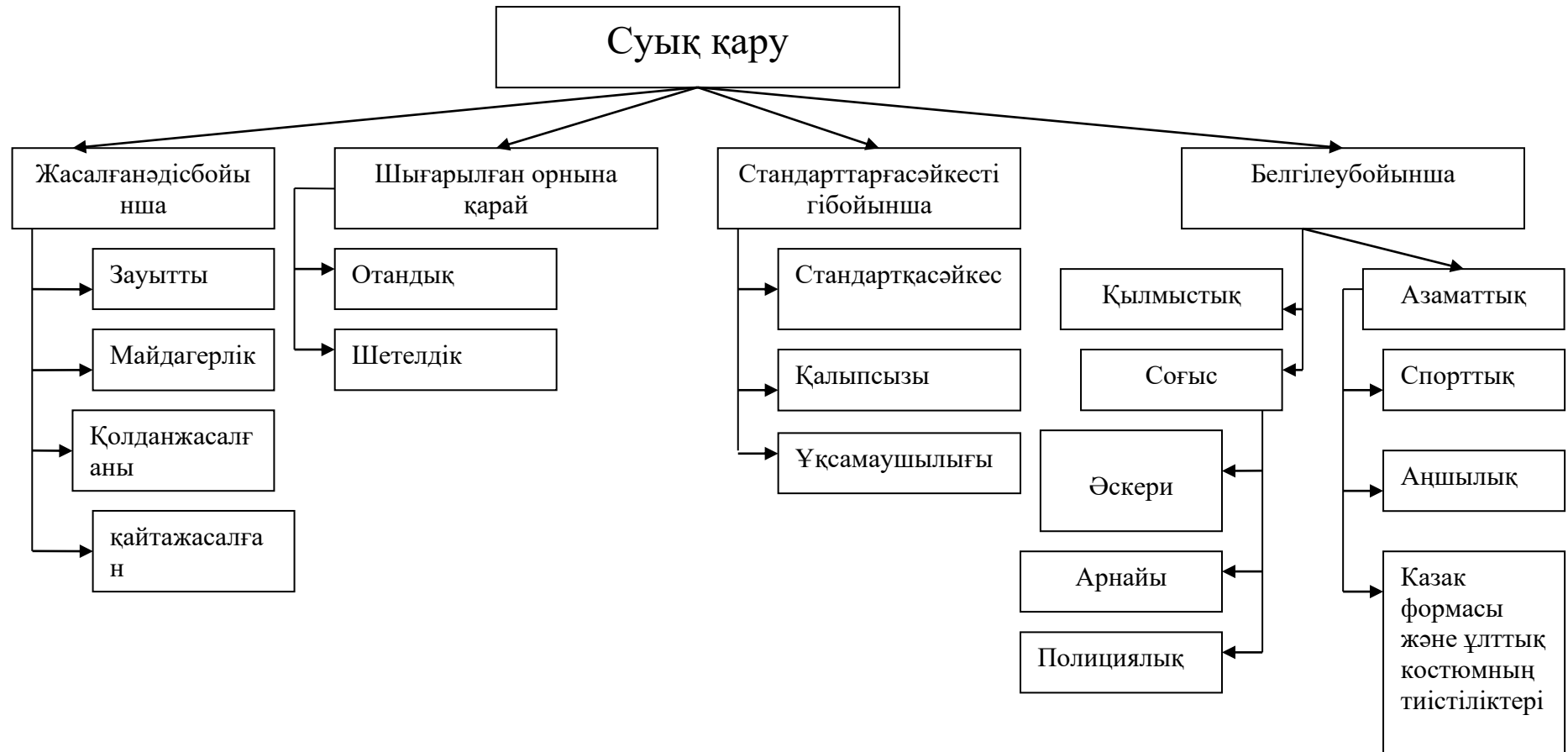
Қолдәріменатылатынқаруынаоқ-
дәрілерініңзерттеукезіндегішешілетіннегізгі
індеттері

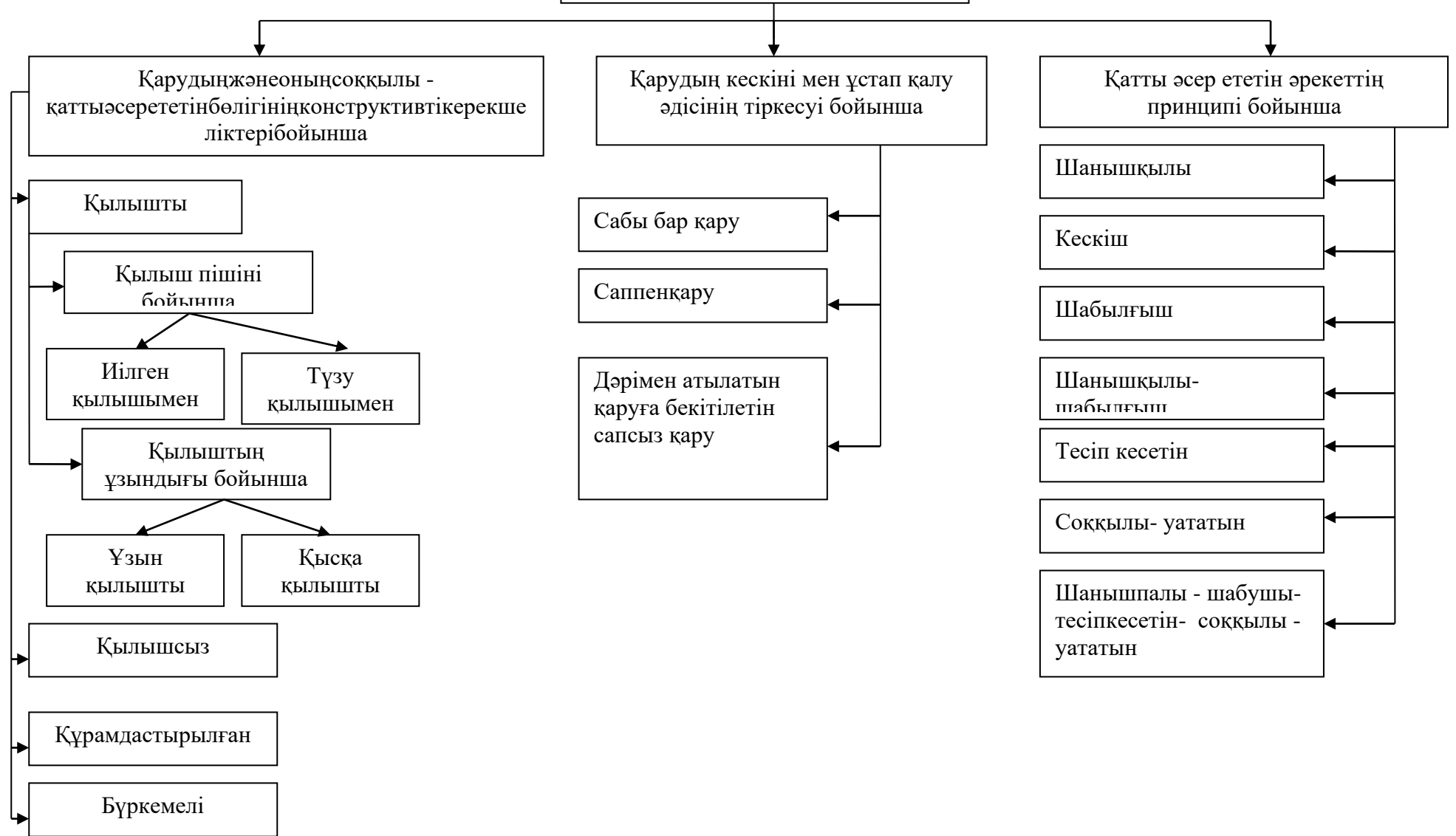

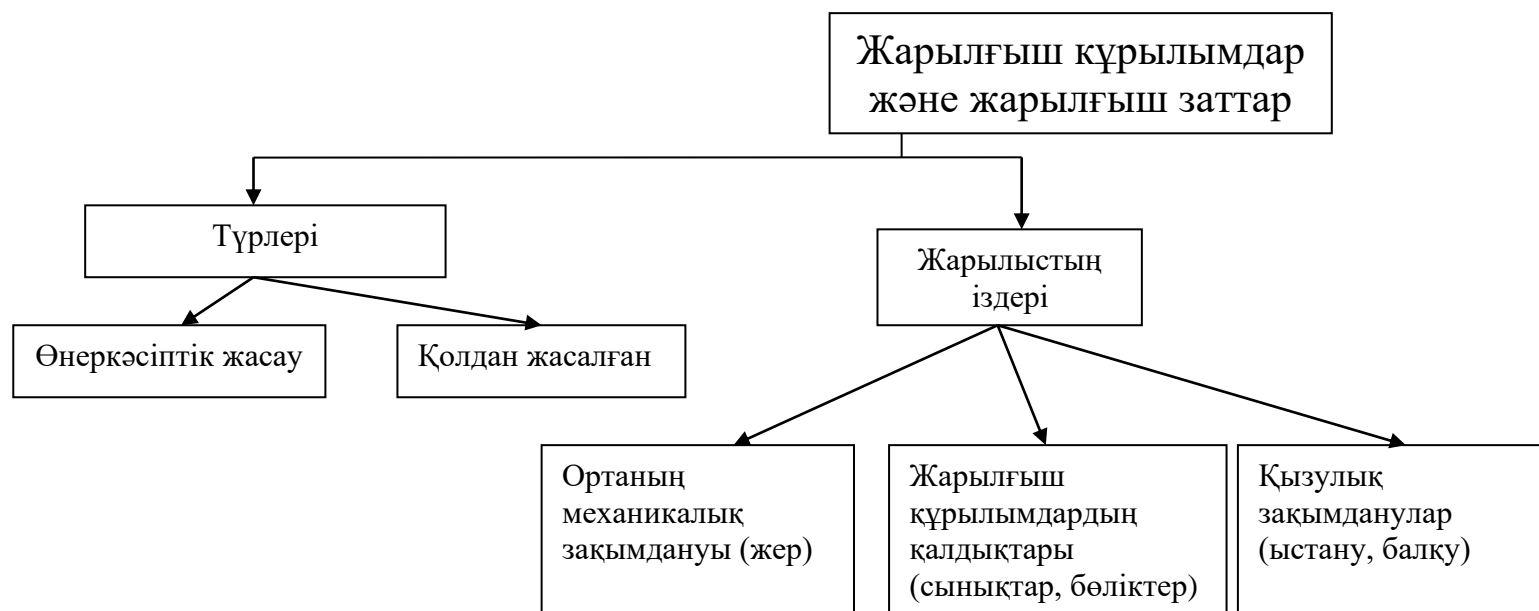
СУЫҚ ҚАРУ деп адамның бұлшық еті күшінің өзімен немесе механикалық құрылғыға оның жанама түрде әсер етуі арқылы бағытталып, тірі және басқада нысананы тікелей жанасу арқылы немесе арақашықтықта затпен, әлде снарядпен зақымдайтын және осы мақсатқа жету үшін техникалық тұрғыдан жарамды болып келетін құрылғы немесе затты айтамыз.

Суық қару

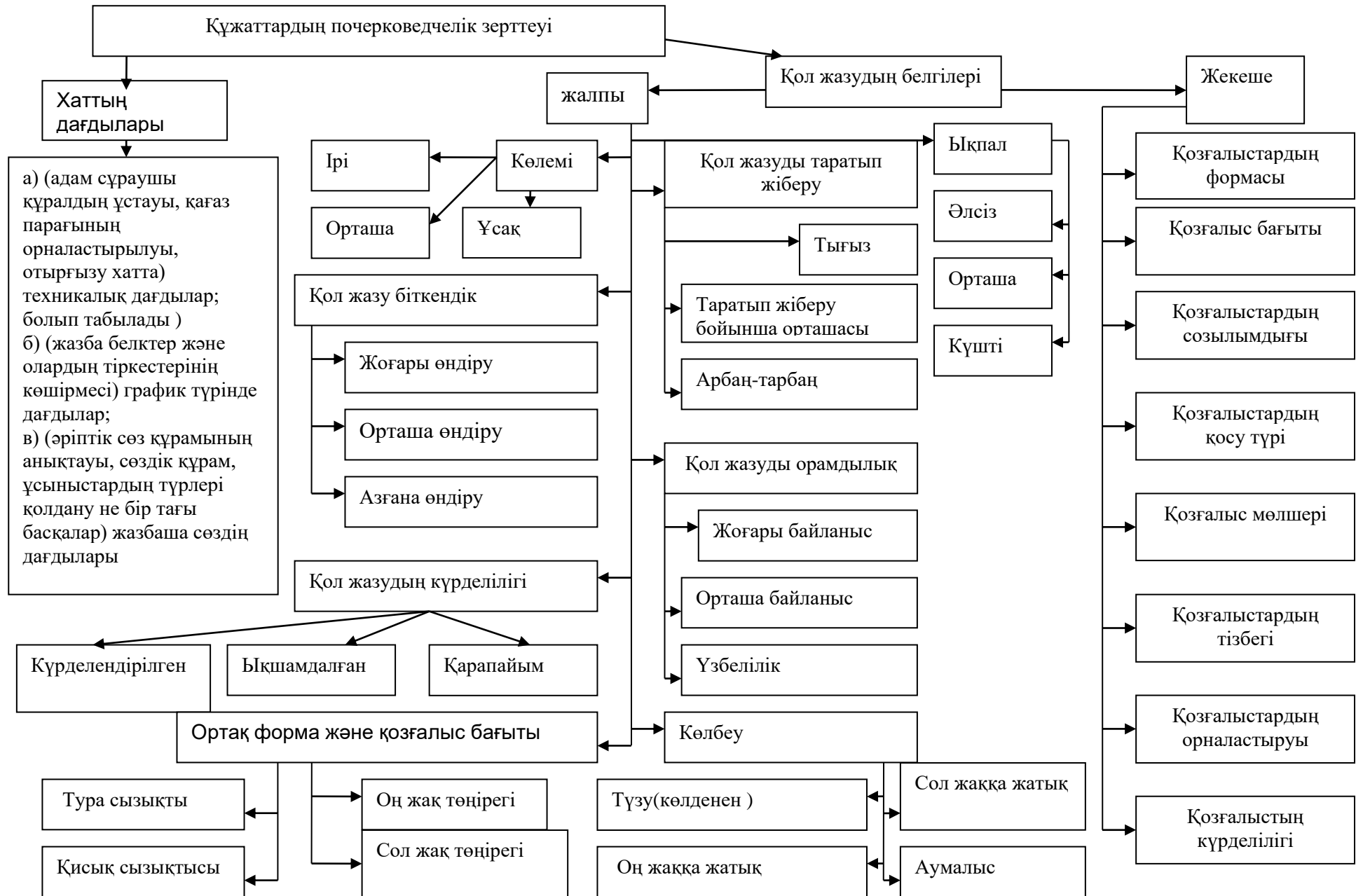

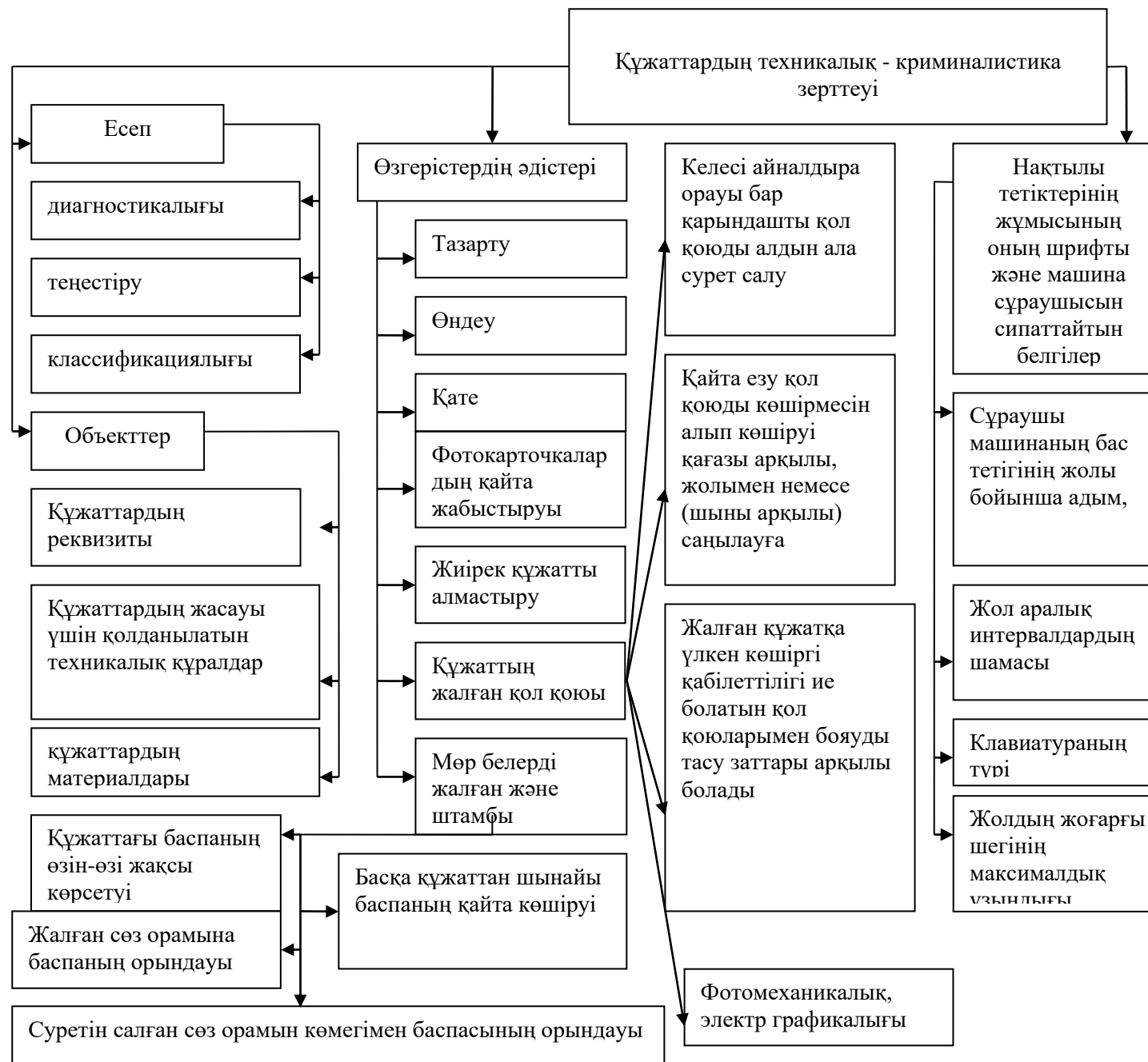
Криминалистика зерттеуінің төменгі салалар объектілері бойынша қару - жарылысқа қолданатын және оны қолданудың барлық іздері үшін пайдаланатын, штаттық (қол гранатасы, мина), өнеркәсіп жасауының жарылғыш құрылымы және қолдан жасалған жарылғыш заттар.

2.5 ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТЕХНИКО – КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУІ

Құжат - бұл тіңтілген оқиға туралы мәліметте болатын кез келген заттық объект

Тазарту - бұл презеңкені өшіру немесе өткір заттардың қыруы бұл мәтіннің механикалық алып тастаулары жолымен: ұстараның жүз, пышақтар, скампел және тағы басқалары арқылы.

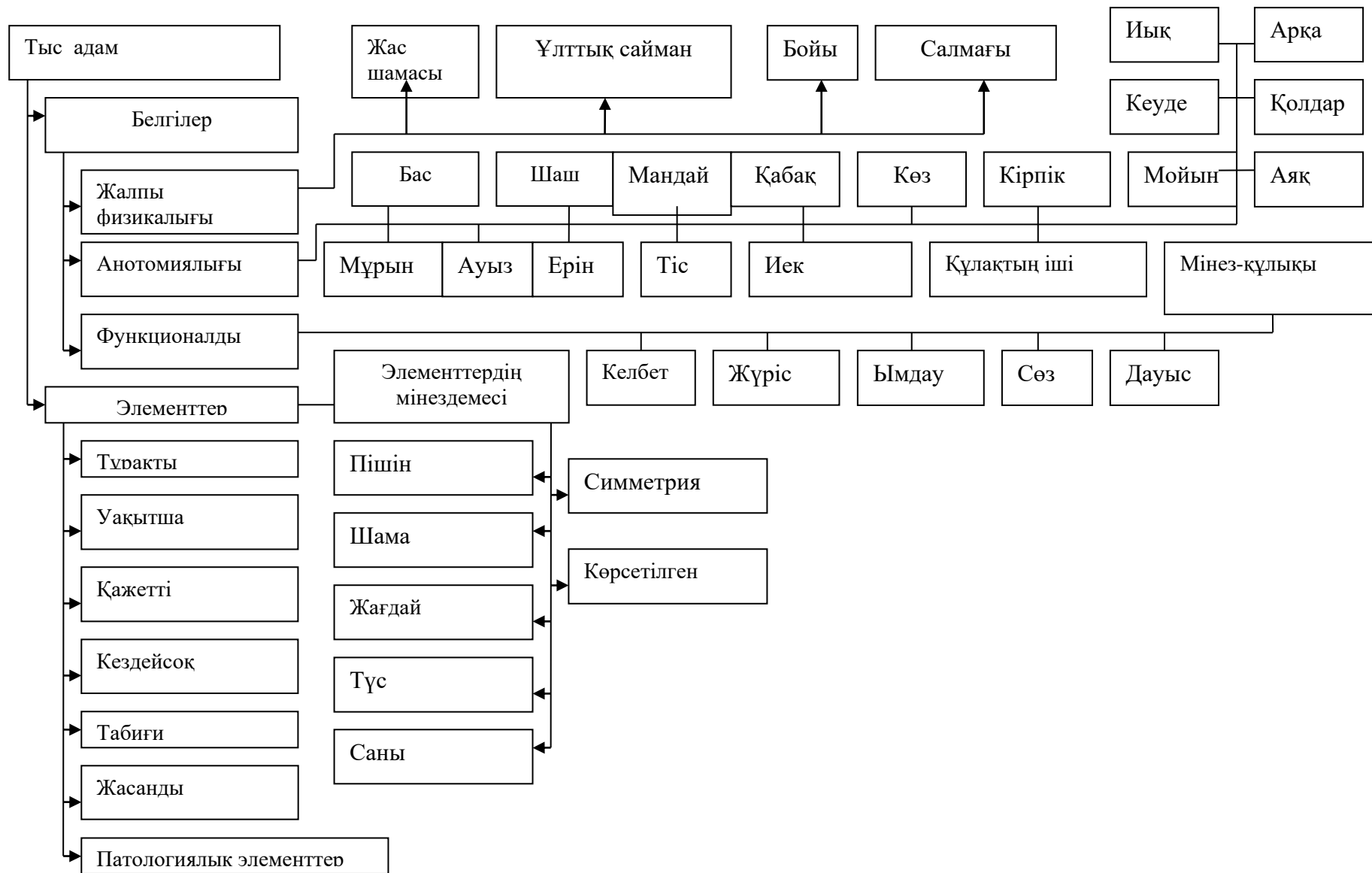
Өндеу - бұл химия реактивтерімен әсер ұшыраған штрихтардың бояуы (немесе оның бөлігі) бастапқы жазуды алып тастауды әдістер химия жолымен түсін жоғалту есебінен: қышқылдармен, щелочьлермен, тотықтырғыштармен.

Қате - бұл өзгерістің түрлері бастапқы жаңа жазулар немесе жеке жазба беліктерді мәтінге енгізуі жолымен құжаттың мазмұны, кейде - мән мағынасы бұрын жазылған құбылғыш жеке штрихтар.

Фотокарточкалардың қайта жабыстыруы - қорғайтын тормен мәтін және графалауды сызық болатын жабдықталған арнайы бланктерге өндірілетін адам куәлік құжаттарын әдетте өндіріп алады.

Жиірек құжаттың алмастыруы (төлқұжат, еңбек кітапшасы тағы сол сияқтылар) көп беттік аталатын құжаттарда жасалған болады

2.6 Криминалистық адамның сыртқы белгілерін зерттеу(Криминалистикалық Габитоскопия)

Адамның сыртқы белгілерінің
криминалистикалық зерттеуі

Портреттердің
түрлері

Портрет сараптамасының фото
әдістері

Диапозитивтардың
салуының әдісі

Көз мөлшер әдісі

Координаталық
торлар әдісі

Графикалық тәсіл

Сызықты және
бұрыштық
өлшемдердің әдісі

Суреттердің
қосарлану әдісі

Жеке портрет – бұл тұлғаның суреттері не бір кескіні туралы арнайы әдістемелер негізінде және тиісті техникалық құралдар көмегімен жасалған бейнелелген көрерменінің тиісті ұсынысына дәрежесі

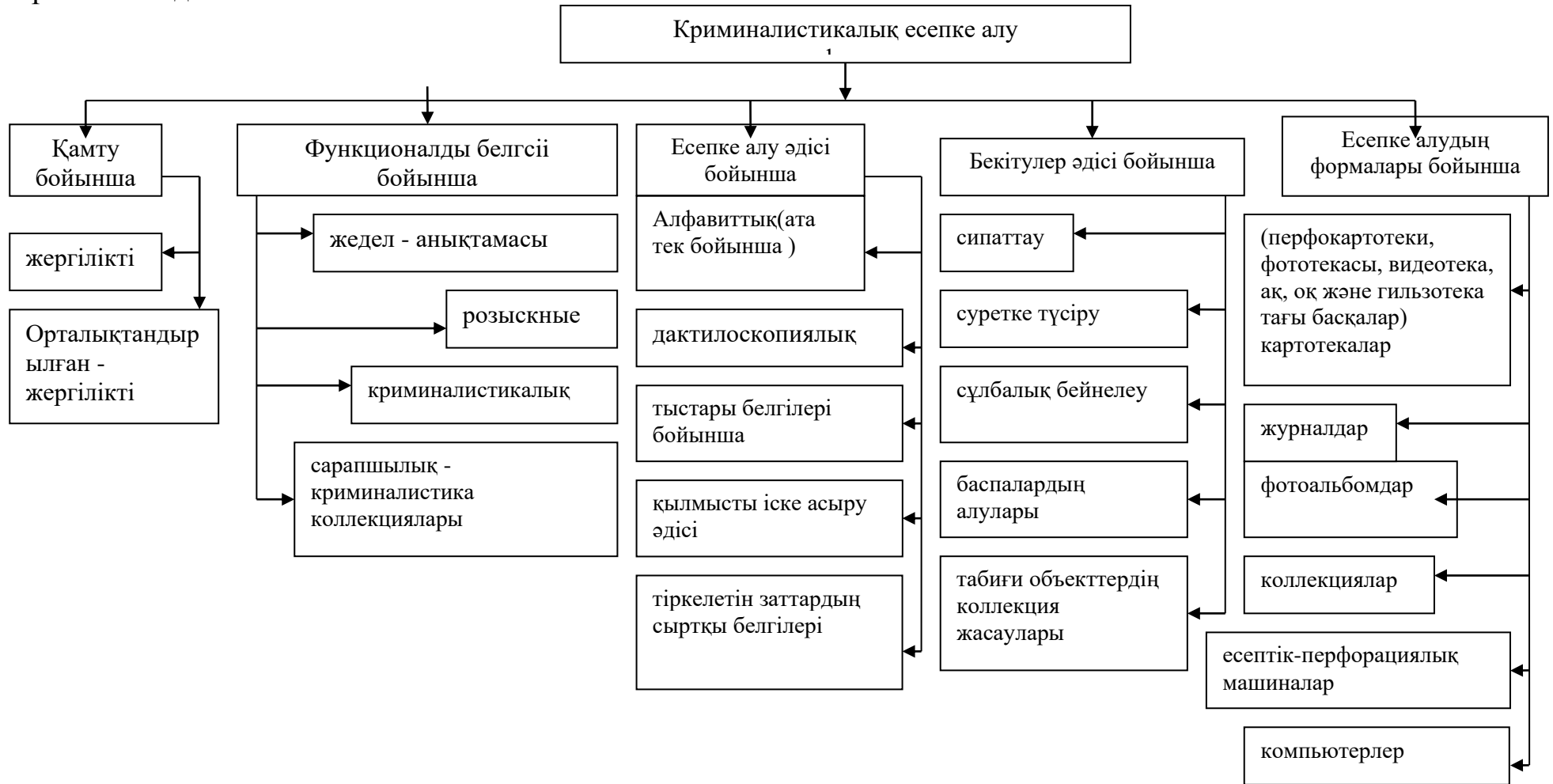
Сурет портреттер - тұлғаның штрих және жартылай көлеңке жаңа суреттері, жәбірленуші көрермен-куәгерлердің сөздерімен кәсіби суретші құрылған тұлғалар.

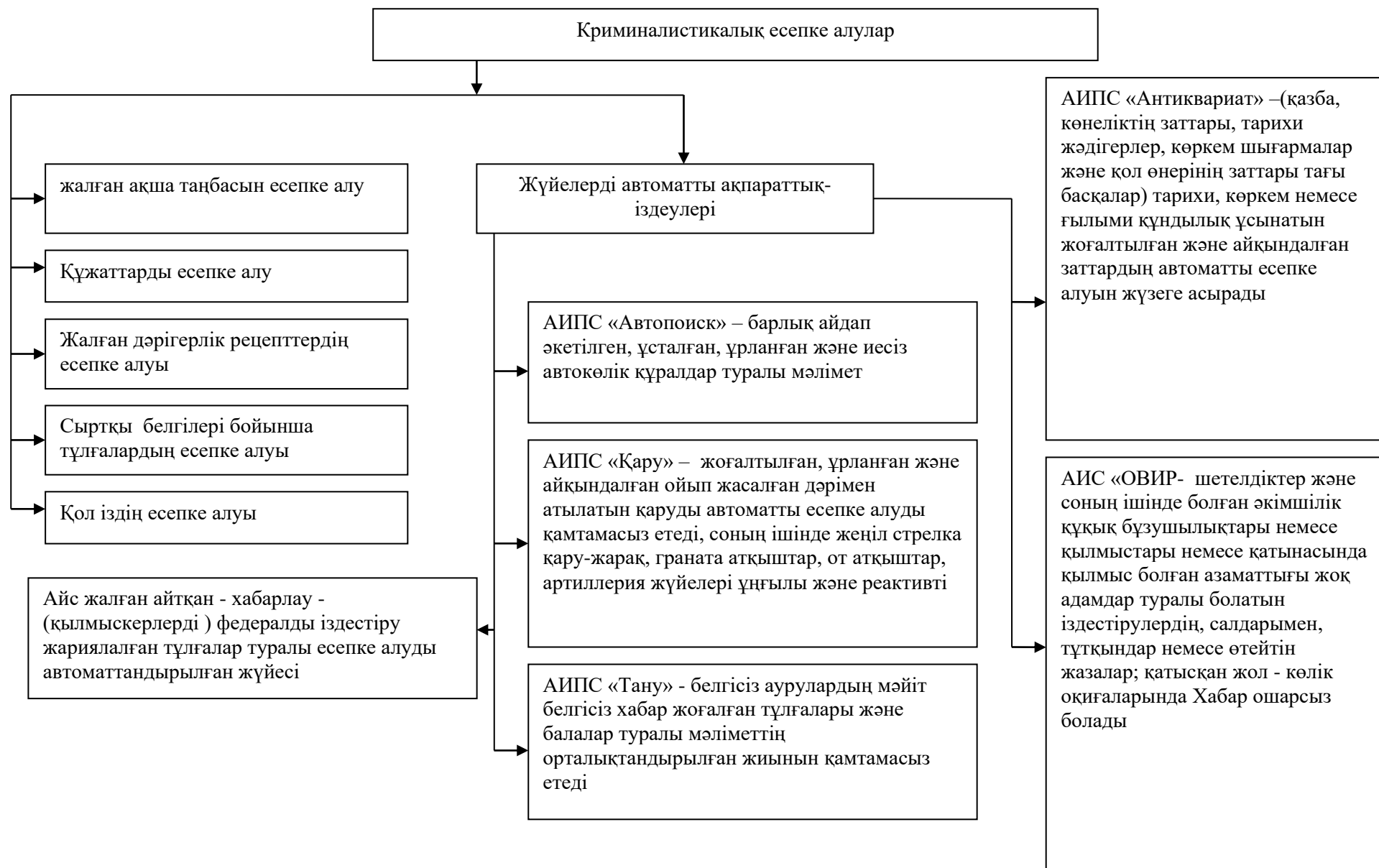
Композициялық портреттерге адам композициялық суреттерде әкетеді, қылмыстың оқиға қатысы бар емес тұлғалардың фотосуреттерінің бөліктерінен монтажи әдісті қолданып жасалған оның тұлғалары әдетте. Композициялық портреттер біткен түрде кәдімгі фотографиялық сурет көрінеді.

Сурет - композициялық портреттер алдын ала даярланылған арнайы комплект жиюлы тұлғалардың элементтерінің сурет типтелген үйреншікті қорытынды жасалады. Бас және (сәнді шаш, қас, көз, мұрындар, ерін, бұғақтар, құлақтың іші, әжім және сүріктің әжімі және мұндай бірге болатын бас киім және ұпайлар) (диапозитивтар) мөлдір қабыршақтарға істеп шығарған ретінде элементтер) тұлғаның элементтерінің суреттері

2.7 Криминалистикалық есепке алулары

Криминалистика тіркеуі - ашылу, тергеу және қылмыстардың ескертуі үшін қолданылатын криминалистика мағыналы мәліметіне объекттердің анықтама, іздестіру және басқа криминалистика есепке алуларын ғылыми игерілген жүйесін болады

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1 Белкин Р.С. Курс криминалистики в 3т.,т.1-М., "Юристь", 1997г.
- 2 Белкин Р.С., Аубакиров А.Ф., Бычкова С.Ф., Виницкий Л.В., Гинзбург А.Я., Джакишев Е.Г., Поврезнюк Г.И. Криминалистическая энциклопедия. - Алматы, 1995г.
- 3 Яблоков Н.П. Криминалистика. - М., 2003 г.
- 4 Гинзбург А.Я., Белкин А.Р. Криминалистическая тактика. Учебник, Алматы, 1998 г.
- 5 Аубакиров А.Ф. Криминалистическая техника. – Алматы 2002 г.
- 6 Возгрин И.А. Криминалистическая методика расследования преступлений. - Минск, 1983г.
- 7 Криминалистика: Криминалистическая техника: учебник для вузов / С.Ю. Алесковский и др.; Под ред. А.Ф. Аубакирова. – Алматы: Аркаим, 2002. – 732 с.
- 8 Криминалистика: Учебник / Отв. ред. Н.П. Яблоков. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристь, 2001. – 718 с
- 9 Криминалистика. М., Юридическая литература, М-1976 – 552 с.
- 10 Криминалистика: Учебник / Под ред. Р.С. Белкина. – М.: Юрид. лит., 1986 – 544 с.
- 11 Аубакиров А.Ф. История становления криминалистических знаний в Казахстане. Алматы 1998г.
- 12 Бандура О.А., Лукашевич В.Г. Криминалистическая версия: гносеологический, логический и психологический аспекты. - Киев, 1991г.
- 13 Аубакиров А.Ф. «Криминалистическая цифровая фотография». Алматы. 2001 г.
- 14 Бычкова С.Ф., Гинзбург А.Л. Следственные действия. Краткий комментарий к УПК Республики Казахстан. - Алматы, ТОО "Аян Эдет", 1998 г.
- 15 Жакишев Е. Криминалистическая тактика. - Алматы, "Жеті Жарғы", 1997 г.
- 16 Шиканов В.И. Теоретические основы тактических операций в расследовании преступлений. — Иркутск, 1983 г.
- 17 Беляев Г.А., Калашников А.Н. Методы технико-криминалистического исследования документов - Волгоград, 1987 г.
- 18 Виницкий Л.В. Осмотр места происшествия: организационные, процессуальные и тактические вопросы. - Караганда, 1986 г.
- 19 Нургалиев Б.М. Организованная преступная деятельность (уголовно-правовые, процессуальные и криминалистические аспекты) Караганда, 1997 г.
- 20 Толеубекова Б.Х. Проблемы совершенствования борьбы с преступлениями, совершенными с использованием компьютерной техники Алматы, 1998 г.